

πηγή: Design Gears

Περιεχόμενα

editorial

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ

Ρούντι Ρινάλντι - Επεξεργαζόμαστε μια νέα θεωρία για ένα νέο κόμμα

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

1. Η απειλή των ιδιωτικοποιήσεων: Στρατηγικές για την υπεράσπιση των δημοσίων αγαθών

2. Εργαστήριο για την υπεράσπιση των κοινών αγαθών

3. Ο ρόλος των πολιτικών ιδρυμάτων

4. Οικολογία και κρίση: Κύκλος συζητήσεων για τη σχέση της κοινωνίας με τη φύση

5. Στρατηγικές της Αριστεράς σε έναν επισφαλή κόσμο

6. Ανανέωση θεματικών φακέλων στην ιστοσελίδα του ΙΝΠ

7. Συνάντηση γνωριμίας της νέας προέδρου του Ιδρύματος Ρόζα Λούξεμπουργκ με το Ινστιτούτο Νίκος Πουланτζάς

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΤΟΥ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟΥ ΝΙΚΟΣ ΠΟΥΛΑΝΤΖΑΣ

1. Συμμετοχή του Ινστιτούτου Νίκος Πουλαντζάς σε ερευνητικό πρόγραμμα για το χρέος και τις επιπτώσεις των πολιτικών του ΔΝΤ και της ΕΕ

2. Με αφορμή τη συμπλήρωση 60 χρόνων από τη Διάσκεψη του Λονδίνου

ΝΕΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΑΡΙΣΤΕΡΑ

Στην ιεραρχική αξιολόγηση όσων συνέβησαν το μήνα που τελειώνει σήμερα το αποτέλεσμα των ιταλικών εκλογών καταλαμβάνει κατά τη γνώμη μας πρωτεύουσα θέση, κυρίως λόγω της απόρριψης από τους ψηφοφόρους της γειτονικής χώρας των πολιτικών λιτότητας που εφαρμόζονται σε όλη την Ευρώπη. Τα σημάδια αυτής της απόρριψης είναι εμφανή σε όλα τα στοιχεία του εκλογικού αποτελέσματος: στη μέτρια επίδοση της κεντροαριστεράς του *Μπερσάνι*, στην ήττα του εκλεκτού της κυβέρνησης *Μέρκελ* και των θεσμικών οργάνων της ΕΕ *Μάριο Μόντι*, στο δυστυχώς απογοητευτικό αποτέλεσμα του αριστερού ριζοσπαστικού ψηφοδέλτιου της Επανάστασης των Πολιτών του *Ινγκρόια*, αλλά κυρίως στο εκπληκτικό αποτέλεσμα του Κινήματος των 5 Αστέρων του *Μπέπε Γκρίλο*. Στα «Νέα από την Ευρωπαϊκή Αριστερά» του παρόντος δελτίου, ο *Γιάννης Μπουρνούς* -πέραν των πληροφοριών που δίνει για τις κινητοποιήσεις στην Ισπανία και τη Βουλγαρία- κάνει μια συνοπτική παρουσίαση των ιταλικών εκλογικών αποτελεσμάτων, παραθέτοντας και μια ενδιαφέρουσα δήλωση του *Πάολο Φερέρο*, εθνικού γραμματέα της Κομμουνιστικής Επανίδρυσης, ο οποίος αναφέρεται

μεταξύ άλλων στο «φαινόμενο Γκρίλο». Το Ινστιτούτο Νίκος Πουλαντζάς και το transform! σκοπεύουν να ασχοληθούν επισταμένως με αυτό το «φαινόμενο» το επόμενο διάστημα, θεωρώντας ότι αποτελεί μια ενδιαφέρουσα, αντιφατική και εν πάση περιπτώσει εντελώς νέα εξέλιξη στο ευρωπαϊκό πολιτικό σκηνικό.

Στην ελληνική πολιτική σκηνή τώρα, όσοι ενδιαφέρονται για το «φαινόμενο ΣΥΡΙΖΑ» έχουν πολλή δουλειά την τελευταία περίοδο. Δεν εννοούμε μόνο αυτούς που έχουν στόχο την αποδόμησή του με όλα τα θεμιτά και αθέμιτα μέσα, αλλά κυρίως εκείνες και εκείνους που συμμετέχουν στην καθημερινή ζωή και λειτουργία του. Η πολιτική συμμαχία των δυνάμεων της ελληνικής ριζοσπαστικής Αριστεράς, πέρα από την ενεργό παρέμβασή της στα ελληνικά και διεθνή δρώμενα, προετοιμάζεται για την πραγματοποίηση του συνεδρίου στο οποίο ο ΣΥΡΙΖΑ θα μετατραπεί σε ενιαίο πολυτασικό κόμμα. Η προετοιμασία περιλαμβάνει τη σύσταση τριών επιτροπών (θέσεων, καταστατικού, προγράμματος) που έχουν ήδη αρχίσει να λειτουργούν. Το ΙΝΠ εμπλέκεται σ' αυτή τη διαδικασία τόσο λόγω αρμοδιότητας ως πολιτικό ίδρυμα που ασχολείται με τα κόμματα της ευρωπαϊκής ριζοσπαστικής Αριστεράς, όσο και με τη συμμετοχή μελών του στις προαναφερθείσες επιτροπές. Αυτή η άμεση και έμμεση

εμπλοκή είναι η αιτία που το

παρόν Ενημερωτικό Δελτίο αρχίζει με συνέντευξη την οποία έδωσε ο *Ρούντι Ρινάλντι*, μέλος της Γραμματείας του ΣΥΡΙΖΑ και επικεφαλής της Επιτροπής Καταστατικού, στα μέλη της Συντακτικής Επιτροπής *Δώρα Κοτσακά-Καλαϊτζιδάκη*, *Λουδοβίκο Κωτσονόπουλο* και *Παναγιώτη Πάντο*.

Εν τω μεταξύ, το Ινστιτούτο και το transform! συνεχίζουν τις δραστηριότητές τους που συνδέονται τόσο με στρατηγικά θέματα, όσο και με ζητήματα της τρέχουσας πολιτικής επικαιρότητας στην Ελλάδα και την Ευρώπη. Κυρίαρχο ανάμεσα σ' αυτά είναι η προστασία των δημόσιων αγαθών από την ιδιωτικοποίηση που προωθούν διάφορες κυβερνήσεις, με πρώτη αυτή την περίοδο τη μνημονιακή κυβέρνηση *Σαμαρά*. Σ' αυτό το πλαίσιο, όπως είχε αναφερθεί στο Δελτίο του Ιανουαρίου, προσκαλέσαμε στην Ελλάδα τη *Χίλαρυ Γουεϊνράϊτ*, κοινωνική επιστήμονα και ακτιβίστρια, εκδότρια του περιοδικού Red Pepper και ερευνήτρια του διεθνούς φήμης Transnational Institute-TNI του Άμστερνταμ. Κατά τη διάρκεια της παραμονής της στην Αθήνα, η *Γουεϊνράϊτ* συμμετείχε, μαζί με τη βουλευτρια του ΣΥΡΙΖΑ *Νάντια Βαλαβάνη*, σε δημόσια εκδήλωση του Ινστιτούτου, η οποία είχε στόχο τη αναζήτηση στρατηγικών για την υπεράσπιση των δημόσιων

αγαθών. Το περιεχόμενο αυτής της εκδήλωσης παρουσιάζει συνοπτικά η *Δώρα Κοτσακά-Καλαϊτζιδάκη*. Μία μέρα πριν από την προαναφερθείσα εκδήλωση, η *Γουεϊνράϊτ* ήταν η βασική εισηγήτρια σε κλειστό εργαστήριο που έγινε για το ίδιο θέμα στα γραφεία του ΙΝΠ, στο οποίο μετείχαν μεταξύ άλλων πολίτες που αντιστέκονται στις ιδιωτικοποιήσεις δημόσιων αγαθών από εργατικά συνδικάτα, την τοπική αυτοδιοίκηση, διάφορες ad hoc κινηματικές πρωτοβουλίες και περιβαλλοντικές οργανώσεις. Η προστασία των δημόσιων αγαθών και του περιβάλλοντος ανήκει στα θέματα που απασχολούν κατά προτεραιότητα το κίνημα της πολιτικής οικολογίας. Τα χαρακτηριστικά του συγκεκριμένου κινήματος, αλλά και η σχέση οικολογίας και μαρξισμού ήταν το θέμα της δεύτερης από τις τρεις εκδηλώσεις που διοργανώνει στη Θεσσαλονίκη ο Όμιλος Φίλων του ΙΝΠ. Η *Νατάσα Αναστασιάδου* παρουσιάζει συνοπτικά της εισηγήσεις που έγιναν στην εν λόγω εκδήλωση από τους *Γιάννη Σταυρακάκη* καθηγητή του Τμήματος Πολιτικών Επιστημών του ΑΠΘ και *Νίκο Νικήσιανη*, διδάκτορα του Τμήματος Βιολογίας του ΑΠΘ. Συνεχίστηκαν τον Φεβρουάριο οι διεθνείς δραστηριότητες και επαφές του Ινστιτούτου, είτε δια του transform! είτε με τη συμμετοχή των μελών του σε διάφορες εκδηλώσεις. Σ' αυτό το πεδίο εντάσσονται: α) η συμμετοχή του *Σταύρου Παναγιωτίδη* στο συνέδριο που διοργάνωσε το σουηδικό Κέντρο Μαρξιστικών Μελετών (CMS) στη Στοκχόλμη με θέμα: *Στρατηγικές της*

αριστεράς σε έναν επισφαλή κόσμο, β) η συμμετοχή του *Χάρη Γολέμη* σε ημερίδα του Διεθνούς Παρατηρητηρίου Πολιτικών Κομμάτων με θέμα: Τα πολιτικά ιδρύματα σε ευρωπαϊκό επίπεδο και γ) η συνάντηση γνωριμίας εκπροσώπων του ΙΝΠ με την *Ντάγκμαρ Ένκελμαν*, διευθύντρια της κοινοβουλευτικής ομάδας του Die Linke και νέα πρόεδρος του Ιδρύματος Ρόζα Λούξεμπουργκ.

Τέλος, είμαστε στην ευχάριστη θέση να ενημερώσουμε τις αναγνώστριες και τους αναγνώστες του Ενημερωτικού Δελτίου ότι από την αρχή του έτους το ΙΝΠ συμμετέχει σε ευρωπαϊκό πρόγραμμα με θέμα: *Το πρόβλημα της υπερχρέωσης των χωρών του Νότου και οι κοινωνικές επιπτώσεις από τις πολιτικές δημοσιονομικής προσαρμογής του ΔΝΤ και της ΕΕ*. Πληροφορίες για το συγκεκριμένο πρόγραμμα υπάρχουν στο κείμενο του *Σωτήρη Κοσκολέτου*, ο οποίος μαζί με την *Έλενα Παπαδοπούλου* φέρει την ευθύνη της υλοποίησής του. Το Δελτίο περιλαμβάνει, επίσης, άρθρο του Κοσκολέτου που αναφέρεται στη συμπλήρωση 60 χρόνων από την Διάσκεψη του Λονδίνου (27 Φεβρουαρίου 1953), κατά την οποία άρχισαν οι διαπραγματεύσεις για τη ρύθμιση του γερμανικού χρέους.

Χ.Γο.

Συντακτική ομάδα: Χάρης Γολέμης, Σωτήρης Κοσκολέτος, Δώρα Κοτσακά - Καλαϊτζιδάκη, Λουδοβίκος Κωτσονόπουλος, Βαγγία Λυσικάτου, Γιάννης Μπουρνούς, Σταύρος Παναγιωτίδης, Παναγιώτης Πάντος, Έλενα Παπαδοπούλου, Στέλιος Φωτεινόπουλος

Επεξεργαζόμαστε μια νέα θεωρία για ένα νέο κόμμα

Ρούντι Ρινάλτι, μέλος της Συντονιστικής Γραμματείας του ΣΥΡΙΖΑ, συντονιστής της Επιτροπής Καταστατικού

Στην πορεία για το συνέδριο του ΣΥΡΙΖΑ στο οποίο θα μετεξελιχθεί σε ενιαίο πολυτασικό κόμμα, κεντρικό ρόλο παίζει η συζήτηση για τις οργανωτικές μορφές που θα υιοθετήσει καθώς και τις αρχές λειτουργίας του. Στόχος φυσικά είναι η μέγιστη αποτελεσματικότητα και αξιοποίηση των δυνάμεων του νέου φορέα, και παράλληλα η διατήρηση ανοιχτών διαύλων επικοινωνίας με ευρύτερα ακροατήρια, ώστε να επιτυγχάνεται συνεχής ώσμωση με τις κοινωνικές και κινηματικές διεργασίες. Μάλιστα, έχει ήδη συγκροτηθεί ευρεία επιτροπή καταστατικού (απαρτίζεται από 60 μέλη της Κεντρικής Επιτροπής, αλλά είναι ανοιχτή και σε άλλα μέλη του κόμματος) η οποία έχει αναλάβει να συνθέσει τις μέχρι σήμερα εμπειρίες στην Ελλάδα με αυτές άλλων χωρών (π.χ. Ισπανία, Γαλλία, Γερμανία, Λατινική Αμερική, Σκανδιναβία), αλλά και να απαντήσει με καινοτόμο τρόπο στις νέες συνθήκες που έχουν διαμορφωθεί στη χώρα μας. Στόχος είναι μέχρι το Μάιο να παρουσιαστεί ένα πρώτο επεξεργασμένο σχέδιο. Με αυτή την αφορμή, συζητήσαμε με τον

Ρούντι Ρινάλτι, συντονιστή της επιτροπής καταστατικού, για τις προτεραιότητες και τους στόχους της όλης προσπάθειας.

Η επιτροπή καταστατικού έχει αναλάβει ένα μεγάλο έργο, με βαθιές πολιτικές προεκτάσεις. Από τη μια μεριά η κατάρρευση του παραδοσιακού πολιτικού συστήματος, και από την άλλη οι μεγάλες λαϊκές κινητοποιήσεις που οδήγησαν στη μετατροπή του ΣΥΡΙΖΑ σε εκφραστή της ελπίδας του λαού, δημιουργούν νέα δεδομένα. Ποιες είναι οι κύριες ανάγκες στις οποίες θα πρέπει να ανταποκρίνεται η λειτουργία του κόμματος και πώς αυτές θα προσεγγιστούν κατά την πορεία των εργασιών σας;

Βασικό μέλημά μας είναι να μη γίνει μια διεκπεραιωτική, αλλά μια ουσιαστική συζήτηση γύρω από το περιεχόμενο και το ρόλο ενός ενιαίου πολυτασικού κόμματος της ριζοσπαστικής αριστεράς, και το πώς αυτό μπορεί να αποτυπωθεί σε ένα καταστατικό. Πρέπει επίσης να έχουμε κατά νου ότι διαφορετικό χαρακτήρα έχει ένα κόμμα του 4-5% και διαφορετικό ένα αντίστοιχο κόμμα που βρίσκεται όμως κοντά στο κατώφλι της κυβέρνησης. Έτσι, παρότι οι μέχρι σήμερα εμπειρίες μας είναι πολύτιμες. Τη σκέψη μας πρέπει να καθοδηγεί το τι είδους κόμμα θέλουμε να δημιουργήσουμε. Παράλληλα ας έχουμε κατά νου ότι ένα καταστατικό δεν μπορεί να λύσει με απόλυτο

τρόπο εγγενή προβλήματα που υπάρχουν στο κόμμα, και τα οποία έχουν να κάνουν με την ιδιοσυστασία του, όπως για παράδειγμα το πού, πώς και με ποιον τρόπο παράγεται η πολιτική γραμμή, με ποιον τρόπο αυτή εκφωνείται κ.λπ. Μπορεί όμως να διευθετήσει ορισμένα ζητήματα και ενδεχομένως να τα θέσει σε τροχιά ωρίμανσης ή και λύσης. Έτσι, το καταστατικό πρέπει να περιγράφει τον «υπαρκτό» ΣΥΡΙΖΑ, αλλά επίσης να κάνει σαφή και τη δυναμική του (π.χ. μέσα από το προοίμιο και τις μεταβατικές διατάξεις) δείχνοντας με σαφήνεια τον ανοιχτό χαρακτήρα του όλου εγχειρήματος. Το ίδιο το καταστατικό –και αυτό ίσως αποδειχτεί η μεγαλύτερη πρόκληση για την επιτροπή– καλείται να αφήνει περιθώρια για πολιτική ζύμωση σε σχέση με τα ζητήματα που θα ανακύψουν στο μέλλον.

Βασικό στοιχείο που έχει αναδειχθεί μέσα από την ιστορία της Αριστεράς αλλά και από την πρόσφατη αναβίωση του αιτήματος για άμεση δημοκρατία, είναι η δυνατότητα ουσιαστικής συμμετοχής των μελών στη ζωή του κόμματος και στη λήψη των αποφάσεων. Σε ποια κατεύθυνση πρέπει να κινηθεί ο ΣΥΡΙΖΑ ως ενιαίο πια κόμμα;

Υπάρχει σήμερα ένα τεράστιο αίτημα να φτιαχτεί ένα κόμμα των μελών του. Τι σημαίνει, όμως αυτό

και πώς μπορεί να γίνει πράξη σε μια εποχή που η κεντρική πολιτική επικαιρότητα κινείται με τεράστια ταχύτητα, ενώ η κομματική ζωή είναι αναγκαστικά πολύ πιο αργή, με αποτέλεσμα η πληροφορία για όλα όσα συμβαίνουν στην κεντρική πολιτική σκηνή να φτάνει στα μέλη αργά και εκ των υστέρων;

Καλούμαστε λοιπόν να ξεφύγουμε από την πεπατημένη των καταστατικών που υποτίθεται ότι δίνουν ορισμένα δικαιώματα στα μέλη, ενώ στην ουσία εστιάζουν στο να λύσουν τα ζητήματα των επιτελικών ομάδων μεταξύ τους. Ωστόσο, το ζήτημα της συμμετοχής του μέλους δεν λύνεται μόνο καταστατικά, αλλά κυρίως πολιτικά. Για να κατοχυρωθεί πραγματικά ο ρόλος της βάσης στη διαδικασία λήψης αποφάσεων πιστεύω ότι πρέπει να παρέμβουμε στο θέμα του πολιτικού χρόνου και των σημερινών ρυθμών. Αν αποδεχτούμε την πολιτική ατζέντα που θέτουν οι αντίπαλοι, δεν θα προλαβαίνουμε τίποτα, με αποτέλεσμα να υπάρχουν μόνο ορισμένες επιτελικές ομάδες, οι οποίες θα παίρνουν γρήγορες αποφάσεις, ενώ η βάση θα αρκείται σε μια κινητοποίηση ή απλώς θα ψηφίζει. Αν όμως θέτουμε οι ίδιοι την ατζέντα, τα πράγματα αλλάζουν. Αν, για παράδειγμα, αποφασίσουμε να δουλέψουμε όλοι μαζί το ζήτημα της ανθρωπιστικής κρίσης που βιώνει η Ελλάδα, και σε αυτό το ρυθμό μπουν οι οργανώσεις του κόμματος, συλλέγοντας υλικό και παίρνοντας πολιτικές πρωτοβουλίες, τότε τα μέλη θα δημιουργούν γεγονότα και θα αποφασίζουν για την παρέμβαση του ΣΥΡΙΖΑ.

Με τον κόσμο με τον οποίο συναντιέται ο ΣΥΡΙΖΑ στα κινήματα, αλλά για διάφορους λόγους δεν επιθυμεί την κομματική ένταξη, τι γίνεται;. Συχνά, όταν το αποφασίζει αισθάνεται ότι έχει περιορισμένες δυνατότητες να διαμορφώσει την ατζέντα. Προβληματίζεται ο ΣΥΡΙΖΑ ως προς αυτά; Θα είναι κομμάτι των αναζητήσεων της επιτροπής καταστατικού εναλλακτικοί τρόποι οργάνωσης του κόμματος;

Πράγματι, υπάρχει ένα σημαντικό ποσοστό ανθρώπων που ενώ μας ψηφίζουν και ενώ είναι κοινωνικά ενεργοί, βλέπουν γενικά τα κόμματα με καχυποψία. Παρ' όλα αυτά παρακολουθούν τις επεξεργασίες μας και συχνά συμμετέχουν ακόμη και στις συνελεύσεις μας. Επειδή στις σημερινές συνθήκες –αλλά και πάντα, εδώ που τα λέμε– δεν περισσεύει κανείς, πρέπει να βρούμε τρόπους να μονιμοποιήσουμε αυτή τη σχέση συνεργασίας και αλληλεπίδρασης. Το αν αυτό σημαίνει ότι εκτός από μέλη πρέπει να υπάρχουν και «φίλοι» του κόμματος ή κάτι άλλο, είναι σίγουρα ένα από τα θέματα στα οποία θα κληθεί η επιτροπή να απαντήσει. Οπωσδήποτε, ξεκινάμε από μια αντιμνημονιακή βάση με σοσιαλιστική προοπτική, κάτι που προφανώς έχει ένα εύρος. Αυτό όμως αποτελεί και δύναμη. Από εκεί και πέρα καλούμαστε να δούμε τα ιδιαίτερα στρώματα. Έτσι, δίπλα στα παραδοσιακά εργατικά στρώματα υπάρχει ένα νέο προλεταριάτο. Παράλληλα, δεν υπάρχει ούτε μία εξέγερση παγκόσμια στην οποία να μην έπαιξε ρόλο ο άνεργος φοιτητής,

ακόμη και πρόσφατα στις αραβικές χώρες. Σήμερα στην Ελλάδα αυτοί είναι πολλοί οι άνεργοι, με πτυχίο, υψηλή εκπαίδευση και χρόνο στη διάθεσή τους. Αυτοί θέλουν να αγωνιστούν αλλά ταυτόχρονα αμφισβητούν τα κόμματα ή αναζητούν νέες οργανωτικές διαρθρώσεις, θα τους κλείσουμε την πόρτα;

Ένα άλλο ανοιχτό ζήτημα για τα αριστερά κόμματα είναι κατά πόσο τα παραδοσιακά οργανωτικά μοντέλα ανταποκρίνονται στις σύγχρονες οικονομικές και κοινωνικές εξελίξεις.

Τα τελευταία 30 χρόνια υπάρχει μια έλλειψη θεωρίας σε αυτό το ζήτημα. Έχουμε πολύ υλικό από διάφορες εμπειρίες, πολλά ερωτήματα, αλλά όχι μια συστηματική και αναλυτικά επεξεργασμένη απάντηση. Το ζήτημα όμως είναι κομβικό. Οι αλλαγές που έχουν γίνει στο εσωτερικό της εργατικής τάξης είναι τεράστιες, και άρα πρέπει να ξαναδούμε πώς ένα κόμμα της αριστεράς μπορεί να την εκφράσει, αλλά ακόμη και αν πρέπει να μιλήσουμε για κάτι πιο ευρύ. Πρέπει να ξεπεράσουμε τα στερεότυπά μας, που λένε ότι το μόνο δυνατό κόμμα στο χώρο της Αριστεράς είναι το κόμμα νέου τύπου, και να αναζητήσουμε μια νέα θεωρία για ένα νέο κόμμα που θα μπορεί να περιγράψει, να οργανώσει και εκφράσει τις πραγματικές ανάγκες που ανακύπτουν σε μια πορεία κοινωνικού μετασχηματισμού, οι οποίες δεν είναι τόσο ξεκάθαρες όσο ήταν στο πρώτο μισό του 20ού αιώνα.

Παραδοσιακά η αριστερά σκεφτόταν ότι πρώτα καταλαμβάνουμε την πολιτική εξουσία και μετά αρχίζουν οι μεταβατικές διαδικασίες. Αυτό το σχήμα όμως δεν ξέρω αν ισχύει πλέον. Παρόλο που η πολιτική εξουσία παραμένει κεντρικό ζήτημα, οι διαδικασίες μετάβασης μπορεί να ξεκινάνε πριν από την κατάληψη της εξουσίας. Έτσι και το κόμμα που θα παίξει κεντρικό ρόλο σε αυτή τη διαδικασία πας να φτιάξεις πρέπει να είναι προετοιμασμένο για κάτι τέτοιο και να γειώνεται ηγεμονικά στην κοινωνία, αντί να επιδιώκει να εκφράσει και να οργανώσει μια πρωτοπορία της εργατικής τάξης.

Ένα ερώτημα που προκύπτει, για παράδειγμα, είναι ποιες πρέπει να είναι οι βασικές μονάδες οργάνωσης ενός νέου κόμματος. Παλιότερα τα κόμματα οργανώνονταν στη βάση του επαγγέλματος και στους χώρους δουλειάς. Τώρα που η άρνηση της ζωντανής εργασίας διευρύνεται πολύ, ίσως πρέπει να αναζητήσουμε παράλληλα μοντέλα οργάνωσης, και δεν εννοώ μόνο με βάση τον τόπο διαμονής. Όλα αυτά όμως πρέπει να συντεθούν σε μια ενιαία, συνεκτική πρόταση. Την ίδια ώρα, δεν πιστεύω ότι πρέπει στη λογική του «πλήθους», όπως το θέτει ο Νέγκρι, γιατί το στοιχείο της εργασίας διατηρεί ακόμη μια κεντρικότητα, παρά τις άυλες και αποσπασματικές μορφές που αυτή παίρνει. Έτσι, η ανάγκη είναι να ενωθεί αυτό

το νέο προλεταριάτο και όχι το πλήθος, κάτι σίγουρα περισσότερο επίτιμο και απαιτητικό.

Μέσα σε όλη αυτή τη συζήτηση το υβριδικό εγχείρημα του ΣΥΡΙΖΑ έχει εξαιρετικό ενδιαφέρον, καθώς κατορθώσαμε το τελευταίο διάστημα να συνομιλήσουμε με υποτελή στρώματα και έτσι μπορούμε να αναρωτιόμαστε με πιο τρόπο δώσουμε μόνιμα χαρακτηριστικά σε αυτή τη σχέση.

Η προσέγγιση όλων των παραπάνω ερωτημάτων θέτει αναπόφευκτα και κάποια ζητήματα μεθοδολογίας. Πώς πρόκειται να κινηθεί η επιτροπή καταστατικού;

Δεν ξεκινάμε από το μηδέν, αυτό είναι βέβαιο. Αν εξαιρεθούν απολύτως διαδικτυακά κόμματα, όπως οι Πειρατές, λίγο πολύ όλα τα υπόλοιπα έχουν μια βασική λογική διάρθρωση: μέλη, οργανώσεις βάσης, ανώτερα όργανα, σχέσεις με κράτος, τοπική αυτοδιοίκηση, κυβέρνηση κ.λπ. Όταν μπει όμως στην ουσία της συζήτησης, θα πρέπει όντως να αποφασίσεις πού θα δώσεις το βάρος. Θεωρώ ότι η έμφαση δεν πρέπει να δοθεί στους κανόνες για το πώς οι τάσεις θα συνυπάρχουν και θα λειτουργούν μέσα στο κόμμα, αλλά περισσότερο στο τι γίνεται με τον κόσμο του κόμματος, με ποιον τρόπο εκφράζεται, με ποιον τρόπο ακούγεται η φωνή του. Πρέπει επίσης να λειτουργήσουμε ανοιχτά όλο αυτό το

διάστημα, να είναι όλη η συζήτηση της επιτροπής διαθέσιμη στα μέλη, ακόμη και να εγκαινιάσουμε τρόπους επικοινωνίας με όσους επιθυμούν να συμβάλουν στην προσπάθειά μας, π.χ. μέσα από το διαδίκτυο. Το αίτημα των μελών για συμμετοχή δεν είναι μόνο δίκαιο, αλλά επίσης μπορεί να δώσει νέες, πολύτιμες ιδέες και πληροφορίες.

Από τη σύγχρονη πολιτική θεωρία γνωρίζουμε ότι η συμμετοχή στην κρατική εξουσία γίνεται όχι μόνο από θέσεις κυβερνητικές αλλά και από αντιπολιτευτικές. Πώς λοιπόν το κόμμα, τα στελέχη του, οι επιστημονικοί συνεργάτες, η αυτοδιοίκηση, τα γραφεία των βουλευτών και του προέδρου κ.λπ., όχι μόνο τα θεσμικά όργανα δηλαδή, εμπλέκονται σε αυτή τη διαδικασία διακυβέρνησης, κυριαρχείται σήμερα από πελατειακές σχέσεις και διαπλοκή; Χρειάζεται ένας κώδικας αρχών στη βάση του οποίου ο ΣΥΡΙΖΑ συνδιαλέγεται, παρεμβαίνει και συμμετέχει στο κράτος;

Αυτό είναι ένα κεντρικό ζήτημα για τον ΣΥΡΙΖΑ σήμερα και ένα από τα καινούρια θέματα που μας έχει βάλει η ζωή. Αν επρόκειτο δηλαδή απλώς να αντιγράψουμε ένα παλιό καταστατικό και να κάνουμε μία μόνο προσθήκη, θα έπρεπε να είναι πάνω σ' αυτό. Όπως λοιπόν η αστική τάξη προχώρησε σε μια διάκριση εξουσιών για να φυλάγεται κατά κάποιον τρόπο, έτσι

πρέπει κι εμείς να κάνουμε μια διάκριση επιπέδων και να δούμε ότι άλλο είναι το κίνημα, άλλο το κόμμα, άλλο η εξουσία κι άλλο η κυβέρνηση.

Για να προστατευτεί ο ΣΥΡΙΖΑ από τον κρατισμό και τον κυβερνητισμό πρέπει να βρούμε κάποιους κανόνες. Γιατί το πιο εύκολο –και το έχουμε δει να συμβαίνει συχνά στην ιστορία– είναι το κόμμα να μην παίζει κανένα ρόλο στα πράγματα, να εσπιαστεί όλη η προσπάθεια στα της διακυβέρνησης και το κόμμα να υπάρχει μόνο για μια τυπική επικύρωση αποφάσεων. Αυτός ο κίνδυνος πρέπει να αποφευχθεί, κάτι που απαιτεί αυτό το ιδιαίτερο κόμμα που είναι ο ΣΥΡΙΖΑ –ένα κίνημα υπό διαρκή μετάβαση και μετασχηματισμό– να βρίσκεται πολύ ψηλά στην ηθική και στην αντίληψη του μέλους. Το μέλος να πιστεύει βαθιά ότι δεν μπορεί να γίνονται πράγματα ερήμην του.

Σε αυτό το πλαίσιο πρέπει να δούμε τις πρακτικές αποφάσεις, ώστε η όποια κυβερνητική δουλειά να μην απορροφήσει το σύνολο των στελεχών. Θα μπορούσε, π.χ. ένα μεγάλο κομμάτι να μείνει εκτός αυτής της προσπάθειας, αλλά παράλληλα θα πρέπει να του δώσουμε κύρος, ρόλο και δύναμη, ώστε να έχει νόημα να κρατάει μια δομή, η οποία με τη σειρά της θα στηρίζει όλα όσα γίνονται σε κυβερνητικό επίπεδο. Ιδίως για το ζήτημα της διαφθοράς και των πελατειακών σχέσεων το κόμμα πρέπει να είναι ο πιο αυστηρός κριτής, ένας ελεγκτικός μηχανισμός όλης της υπόλοιπης διαδικασίας.

Ας κλείσουμε με ένα ειδικό θέμα. Πρέπει στο καταστατικό του ΣΥΡΙΖΑ να προβλέπονται ποσοστώσεις για την εκπροσώπηση κάποιων κατηγοριών μελών στα όργανα;

Συνήθως όταν μιλάμε για ποσοστώσεις σκεφτόμαστε την ενίσχυση της συμμετοχής των γυναικών. Πιστεύω όμως ότι πέρα από αυτό πρέπει να προβληματιστούμε και για κάποιες άλλες κατηγορίες. Για παράδειγμα πρέπει να βρούμε τρόπους να αναδειχθούν άνθρωποι μεταξύ των καινούριων μελών του κόμματος, αυτών που μας προσέγγισαν το τελευταίο διάστημα, όπως επίσης να υπάρχει μια ισορροπημένη εκπροσώπηση όλων των γενεών στα όργανα, έτσι ώστε νεότεροι άνθρωποι να βρίσκονται σε θέσεις ευθύνης και να ζυμώνονται με τους παλιούς, χωρίς να αποκλείονται από τις κομματικές επετηρίδες. Υπάρχουν τέλος όσοι δεν θέλουν να είναι μέλη τάσεων, που επίσης δεν πρέπει να χαθούν, οπότε πρέπει να αναζητήσουμε τρόπους να διασφαλίζεται και η δική τους εκπροσώπηση στα όργανα.

Την συνέντευξη πήραν οι Δώρα Κοτσακά-Καλαϊτζιδάκη, Λουδοβίκος Κωτσονόπουλος και Παναγιώτης Πάντος

Οι ιδιωτικοποιήσεις πρό των πυλών

Συζήτηση, Αθήνα,
30 Ιανουαρίου 2013,
Art Garage, Εξάρχεια

Το Ινστιτούτο Νίκος Πουλαντζάς πραγματοποίησε στις 30 Ιανουαρίου ανοιχτή εκδήλωση με θέμα «Η απειλή των ιδιωτικοποιήσεων: Στρατηγικές για την υπεράσπιση των δημοσίων αγαθών». Τη συζήτηση άνοιξαν με τις ομιλίες τους η *Χίλαρι Γουεϊνράιτ* (κοινωνική επιστήμονας, ερευνήτρια, αρχισυντάκτρια του περιοδικού «Red Pepper») και η *Νάντια Βαλαβάνη* (οικονομολόγος, βουλευτρια του ΣΥΡΙΖΑ). Κεντρικό άξονα της εκδήλωσης αποτέλεσε η ανάγκη συντονισμού και κοινής στρατηγικής του ευρύτερου δυνατού μετώπου υπεράσπισης των δημόσιων αγαθών, ενώ ζητήματα όπως ο τρόπος με τον οποίο μπορεί να οικοδομηθεί αποτελεσματική αντίσταση στις ιδιωτικοποιήσεις, τα εργαλεία των κινημάτων σε αυτή τους την προσπάθεια, αλλά και οι οργανωτικές και πολιτικές δυσκολίες που καλούνται να υπερβούν, επανέρχονταν συχνά τόσο ως μέρος των εισηγήσεων όσο και από την πλευρά όσων συμμετείχαν στη συζήτηση που ακολούθησε.

Η *Νάντια Βαλαβάνη* υπενθύμισε την ιδιαίτερη σχέση που είχαν ολοκληρωτικά καθεστώτα, όπως της ναζιστικής Γερμανίας και της φασιστικής Ιταλίας, με

την εξυπηρέτηση συμφερόντων που επιδιώκουν την ιδιωτικοποίηση των κοινών αγαθών. Το δικτατορικό καθεστώς της Χιλής, που ανέλαβε την επιβολή του ολοκληρωτικού νεοφιλελευθερισμού στη χώρα, συνιστά ένα πιο πρόσφατο παράδειγμα. Η ιστορική εμπειρία αποκαλύπτει ότι η πολιτική των ιδιωτικοποιήσεων ήταν ανέκαθεν η πολιτική των πιο ισχυρών και αντιδραστικών τμημάτων του μονοπωλιακού και χρηματοπιστωτικού κεφαλαίου, ενώ καταρρίπτει το ιδεολογικό επιχείρημα του νεοφιλελευθερισμού ότι πρόκειται για πολιτική ελεύθερων, δημοκρατικών κρατών.

Στην περίπτωση της Ελλάδας, αυτή η πολιτική τείνει στην εκμηδένιση του υπολειπόμενου δημόσιου τομέα της οικονομίας, στην τσιμεντοποίηση και εξαφάνιση της αδόμητης γης και των τελευταίων ελεύθερων χώρων στις πόλεις. Η ομιλήτρια επισήμανε ότι δεν είναι το κράτος που ψάχνει αγοραστές για να πουλήσει την περιουσία του προκειμένου να εκπληρώσει τις δανειακές του υποχρεώσεις ή για λόγους δημοσιονομικής εξυγίανσης. Είναι το μεγάλο κεφάλαιο -είτε αμιγώς ιδιωτικό είτε διεισδύοντας μέσα από κρατικές επιχειρήσεις ξένων χωρών (π.χ. Deutsche Telekom, Cosco, Gazprom, Κατάρ, γαλλικοί και γερμανικοί κρατικοί σιδηρόδρομοι κ.λπ.)- που πιέζει για την αγορά των ελληνικών δημόσιων επιχειρήσεων και των φιλέτων δημόσιας γης. Η κρίση και η

υπερχρέωση της χώρας μας, κι ακόμα περισσότερο η μετατροπή της σε προτεκτοράτο μέσω των μνημονιακών πολιτικών και της τρόικας, διευκολύνουν αυτή τη διαδικασία, μετατρέποντας ταυτόχρονα την πώληση σε ξεπούλημα. Πρόκειται για αρπακτικά κεφάλαια που δεν επενδύουν. Αν ολοκληρωθούν τα σχέδια της κυβέρνησης η χώρα θα στερηθεί κάθε εργαλείο ανάπτυξης, ενώ την ίδια στιγμή ένα περιβαλλοντικό έγκλημα θα έχει επιτελεσθεί.

Στη συνέχεια η *Ν. Βαλαβάνη* περιέγραψε το νομικό πλαίσιο του μνημονίου, που με μία σειρά από «στρατηγήματα» -όπως η σύσταση του ΤΑΙΠΕΔ ή η τιτλοποίηση της «β' διαλογής» δημόσιας περιουσίας με σκοπό το ευκολότερο ξεπούλημα της- θέτει ως πρωταρχικό στόχο την ιδιωτικοποίηση του δημόσιου πλούτου στο σύνολό του και την απευθείας τοποθέτηση των όποιων χρημάτων εισπραχθούν στη «μαύρη τρύπα» του ειδικού λογαριασμού. Κλείνοντας, η βουλευτρια του ΣΥΡΙΖΑ έδωσε έμφαση στην ανάγκη περιγραφής του δημόσιου τομέα που αντιπροτείνει η Αριστερά και σημείωσε ότι πρέπει να καταστεί σαφές πως δεν υπερασπιζόμαστε το σημερινό μοντέλο, αλλά ότι θέλουμε να το αλλάξουμε δομικά στη βάση προταγμάτων όπως η κοινωνική υπευθυνότητα, η αλληλεγγύη, ο ορθολογισμός.

Η *Χίλαρι Γουεϊνράιτ* αναφέρθηκε

εκτενώς στη βρετανική εμπειρία των ιδιωτικοποιήσεων. Επισημάνει ότι η Μ. Θάτσερ και το κόμμα της δεν είχαν ποτέ διατυπώσει με σαφήνεια στις προεκλογικές τους εξαγγελίες την πρόθεση ιδιωτικοποίησης του δημόσιου πλούτου, προκειμένου οι επιλογές τους να αποκτήσουν λαϊκή νομιμοποίηση. Μετέφερε τη γενικευμένη σήμερα στη βρετανική κοινωνία επιθυμία ανάκτησης από το δημόσιο υπηρεσιών που σχετίζονται ιδίως με το νερό και τα σιδηροδρομικά δίκτυα, λόγω του μεγάλου κόστους των παρεχόμενων υπηρεσιών και της αποτυχίας των ιδιωτών να αντεπεξέλθουν σε ζητήματα ασφάλειας και συντήρησης των δικτύων. Το επιχείρημα ότι οι ιδιωτικοποιήσεις ωφελούν τον καταναλωτή έχει πλέον αποδειχτεί μύθος...

Η ομιλήτρια επισήμανε ότι στο καπιταλιστικό πλαίσιο τα ιδιωτικά κεφάλαια έχουν το περιθώριο να λειτουργούν παρασιτικά, απομυζώντας τον δημόσιο πλούτο. Δεν δημιουργούν θέσεις εργασίας, αλλά καρπώνονται το σίγουρο κέρδος χωρίς να παίρνουν επιχειρηματικό ρίσκο, ενώ την ίδια στιγμή δεν διαθέτουν καμία εξειδίκευση πάνω στη διαχείριση των συγκεκριμένων αγαθών. Η μόνη εξειδίκευση που τους αναγνωρίζεται είναι αυτή της υπογραφής κερδοφόρων συμβολαίων. Ωστόσο, σήμερα ακόμα και διοικητικά στελέχη των ιδιωτικών εταιρειών πιστεύουν ότι είναι ασύμφορο να εμπλέκονται σε τέτοιου τύπου

επιχειρήσεις και αποδέχονται ότι υπάρχουν σοβαρά ζητήματα ασφάλειας, γεγονός ενδεικτικό της αντιστροφής της τάσης που σημειώνεται σε διεθνές επίπεδο σε σχέση με τις ιδιωτικοποιήσεις των κοινών αγαθών.

Η *Χ. Γουεϊνράιτ* αναφέρθηκε στη συνέχεια αναλυτικά σε σχετικά παραδείγματα, όπως η ανάκτηση της εταιρείας ύδρευσης από το δήμο στο Παρίσι (με αποτέλεσμα τη μείωση της τιμής του νερού κατά 8%), η αποκομιδή των σκουπιδιών στη Γερμανία, που πλέον έχει αναληφθεί αποκλειστικά από τους δήμους στα 2/3 των περιπτώσεων, ή η περίπτωση του Νιουκάστλ, όπου η συνεργασία των σωματείων με την τοπική κοινωνία υπό το σύνθημα «Η πόλη μας δεν είναι για πούλημα» κατόρθωσε να αποτρέψει τις σχεδιαζόμενες ιδιωτικοποιήσεις, ενώ παράλληλα επιδιώκει να δημιουργήσει σε έναν τύπο διοίκησης οικονομικά αποδοτικότερο, συμμετοχικό και κοινωνικά ανταποδοτικό.

Σύμφωνα με την εκδότρια του «Red Pepper» τα παραπάνω δεν συνεπάγονται ότι πρέπει να επιστρέψουμε στη μορφή των κρατικών υπηρεσιών που γνωρίζουμε μέχρι σήμερα. Η υπεράσπιση των δημόσιων αγαθών δημιουργεί μια νέα δυναμική, που υπερβαίνει το υφιστάμενο προβληματικό μοντέλο. Σε όλες τις περιπτώσεις που μελετήθηκαν αποτέλεσε κοινό τόπο η ισχυρή πεποίθηση ότι «το υπάρχον καθεστώς δεν εί-

ναι επιλογή μας». Επιθυμία μας είναι η εφαρμογή ενός νέου τρόπου λειτουργίας και διοίκησης. Η *Χ. Γουεϊνράιτ* έκλεισε την ομιλία της επισημαίνοντας ότι πρέπει να υλοποιούμε στο σήμερα εικόνες και πρακτικές των όσων οραματιζόμαστε για το μέλλον.

Δ.Κ.-Κ.

Στρατηγικές νίκης για την υπεράσπιση των κοινών αγαθών

Αθήνα, 29 Ιανουαρίου, 2013
Ινστιτούτο Νίκος Πουλαντζάς

Στο πλαίσιο της προσπάθειας του ΙΝΠ να συμβάλει στην ανάπτυξη του προβληματισμού για το ζήτημα των ιδιωτικοποιήσεων, πραγματοποιήθηκε στα γραφεία του Ινστιτούτου κλειστό εργαστήριο με θέμα «Στρατηγικές νίκης για την υπεράσπιση των κοινών αγαθών», το οποίο συντόνισε η *Χ. Γουεϊνράιτ, κοινωνική επιστήμονας, ερευνήτρια, αρχισυντάκτρια του περιοδικού «Red Pepper»*. Συμμετείχαν πρόσωπα ενεργά στους χώρους των συνδικάτων, της τοπικής αυτοδιοίκησης και των περιβαλλοντικών οργανώσεων. Αναλύθηκε η τρέχουσα κατάσταση και ιδίως η ανάγκη για την ανάπτυξη κοινών αγώνων.

Π.Π.

Ο ρόλος των ευρωπαϊκών πολιτικών ιδρυμάτων

Ημερίδα του Διεθνούς Παρατηρήσιου Πολιτικών Κομμάτων, Βρυξέλλες, 26 Φεβρουαρίου 2013

Αντιπροσωπεία του Δ.Σ. του transform! αποτελούμενη από τους *Βάλτερ Μπάγιερ* (συντονιστή), *Χάρη Γολέμη* (νομικό εκπρόσωπο), *Ελιζαμπέτ Γκοτιέ* (μέλος του Δ.Σ.) και *Μαξίμ Μπεννατούιγ* (συνεργάτη στο πρόγραμμα «κρίση»), συμμετείχε σε ημερίδα που πραγματοποιήθηκε στις 26 Φεβρουαρίου στις Βρυξέλλες με τίτλο «Τα πολιτικά ιδρύματα σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Πέντε χρόνια προαγωγής της δημοκρατικής πολιτικής κουλτούρας στην Ευρωπαϊκή Ένωση». Τη συνάντηση, που έγινε με την στήριξη και υπό την αιγίδα της Επιτροπής Συνταγματικών Υποθέσεων του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, διοργάνωσε το Διεθνές Παρατηρήσιμο Πολιτικών Κομμάτων, τμήμα του Παρατηρητηρίου Δημοκρατίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης το οποίο λειτουργεί στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Πανεπιστημιακού Ινστιτούτου. Στη συνάντηση, εκπρόσωποι 8 πολιτικών ιδρυμάτων, που συνδέονται με ισάριθμα ευρωπαϊκά πολιτικά κόμματα, παρουσίασαν τη δομή και το έργο των οργανώσεών τους. Το έργο του transform! παρουσίασε ο συντονιστής του δικτύου *Βάλτερ Μπάγιερ*. Ακο-

λούθησε συζήτηση με τη συμμετοχή και των πανεπιστημιακών *Λουτσιάνο Μπάρντι* (Συνδιευθυντή του OPRR, Ευρωπαϊκό Πανεπιστημιακό Ινστιτούτο), *Βόζτσιεκ Γκάγκατεκ* (Πανεπιστήμιο Βαρσοβίας) και *Τόμας Πογκούνγκε* (Πανεπιστήμιο του Ντύσελντορφ), ειδικών στη μελέτη των ευρωπαϊκών κομμάτων και πολιτικών ιδρυμάτων.

Τα ιδρύματα που συμμετείχαν στη συνάντηση ήταν τα εξής: Κέντρο Ευρωπαϊκών Σπουδών (Ευρωπαϊκό Λαϊκό Κόμμα), Ίδρυμα Ευρωπαϊκών Προοδευτικών Σπουδών (Κόμμα Ευρωπαίων Σοσιαλιστών), Πράσινο Ευρωπαϊκό Ίδρυμα (Ευρωπαϊκό Πράσινο Κόμμα), Ευρωπαϊκό Φιλελεύθερο Φόρουμ (Κόμμα Συμμαχίας Φιλελευθέρων και Δημοκρατών για την Ευρώπη), Ευρωπαϊκό Χριστιανοδημοκρατικό Πολιτικό Ίδρυμα (Ευρωπαϊκή Χριστιανική Πολιτική Κίνηση), Ινστιτούτο Ευρωπαίων Δημοκρατών (Ευρωπαϊκό Δημοκρατικό Κόμμα), Κέντρο Μαουρίτς Κοπίετερς (Ευρωπαϊκή Ελεύθερη Συμμαχία - Ουράνιο Τόξο) και transform! (Κόμμα της Ευρωπαϊκής Αριστεράς)

Στο περιθώριο της συνάντησης, οι εκπρόσωποι του transform! είχαν ανεπίσημη ανταλλαγή απόψεων σχετικά με τη δυνατότητα δημόσιου διαλόγου και αντιπαράθεσης μεταξύ πολιτικών ιδρυμάτων που συνδέονται με πολιτικές οικογένειες και διεθνικές συσπειρώσεις του ευρωκοινοβουλίου.

Χ.Γο.

Οικολογία και κρίση: για τη σχέση της κοινωνίας με τη φύση

Κύκλος συζητήσεων,
Θεσσαλονίκη,
24 Ιανουαρίου 2013

Την Πέμπτη 24 Ιανουαρίου στο κτήριο του Τμήματος Βιολογίας του ΑΠΘ ο Όμιλος φίλων του Ινστιτούτου Νίκος Πουλιαντζάς με την υποστήριξη του ΙΝΠ πραγματοποίησε τη δεύτερη εκδήλωση του κύκλου «Οικολογία και κρίση - Σχέση κοινωνίας και φύσης».

Ιδιαίτερο θέμα της εκδήλωσης ήταν ο πολιτικός και ο επιστημονικός λόγος περί φύσης, και ο τρόπος που γίνεται αντιληπτή η «φυσική» φύση υπό το πρίσμα μιας κοινωνικά κατασκευασμένης ανθρώπινης οπτικής. Τόσο οι εισηγήσεις όσο και η μετέπειτα συζήτηση κάλυψαν μεγάλο εύρος, καθώς η ίδια η εκδήλωση είχε διεπιστημονικό ενδιαφέρον, πράγμα φανερό και από τα επιστημονικά αντικείμενα των δύο ομιλητών, του *Γιάννη Σταυρακάκη*, καθηγητή του Τμήματος Πολιτικών Επιστημών, και του *Νίκου Νικήσιανη*, διδάκτορα του Τμήματος Βιολογίας του ΑΠΘ.

Την εκδήλωση άνοιξε ο *Γ. Σταυρακάκης* με την εισήγηση του που είχε τίτλο « Η πολιτική φαντασίωση στον πράσινο λόγο».

Αναφέρθηκε αρχικά στην γέννηση της πολιτικής οικολογίας και σε χρονολογίες σταθμούς για την εξέλιξή της μέχρι σήμερα. Υπογράμμισε από την αρχή με αποφατικό τρόπο τι δεν είναι πολιτική οικολογία, επισημαίνοντας πως δεν είναι ισοδύναμη του πρώτου κύματος περιβαλλοντισμού που ξεσπά στα τέλη του 19ου αιώνα, ούτε εξαντλείται στην προστασία της φύσης. Η πολιτική οικολογία εδραιώνεται τη δεκαετία του 1960 και συνδέεται με τα υπόλοιπα κινήματα της εποχής, ριζοσπαστικοποιείται και αποκτά συνολική πολιτική υπόσταση μέσα από μια ευρύτερη κριτική για το καπιταλιστικό σύστημα, τον βιομηχανικό πολιτισμό και τους τρόπους ανάπτυξής του. Στη σύνδεσή της με τη διάρθρωση οικονομίας και κοινωνίας βρίσκεται και η ειδοποιός διαφορά της από τον μονοθεματικό περιβαλλοντισμό.

Στη συνέχεια ο *Γ. Σταυρακάκης* προσπάθησε να εντοπίσει τις γενεσιουργούς αιτίες αυτού του νέου ιδεολογικού προσανατολισμού, τους παράγοντες δηλαδή που επηρέασαν την συνάρθρωση ενός διακριτού πράσινου λόγου. Αναφέρθηκε σε διάφορες θεωρίες που έχουν κατά καιρούς αναπτυχθεί (στην απλοϊκή υπόθεση ότι η περιβαλλοντική υποβάθμιση επηρεάζει άμεσα την κοινωνική συνείδηση και την πολιτική συμπεριφορά, στην εξίσου προβληματική αντιμετώπιση του οικολογικού κινήματος ως προνομιακού ιστορικού υποκειμένου της μεταβιομηχανικής

εποχής, στις θεωρίες των μεταυλιστικών αξιών και της δομής των πολιτικών ευκαιριών), εντοπίζοντας τις ανεπάρκειές τους. Προχώρησε επίσης στη διατύπωση μια εναλλακτικής οπτικής, που αποδίδει σε μεγάλο βαθμό την εμφάνιση της πολιτικής οικολογίας και την άρθρωση του πράσινου λόγου στην ενδεχομενική σύμπτωση δύο σημαντικών εξαρθρώσεων. Η πρώτη αφορά τη ριζοσπαστική παράδοση στη Δύση, καθώς στην περίοδο που εξετάζουμε επικρατεί μεγάλη απογοήτευση από τον ορθόδοξο μαρξισμό, ενώ η κριτική του σοβιετικού μοντέλου εδραιώνεται. Η αμφισβήτηση αυτή προκαλεί ζυμώσεις και απελευθερώνει ένα δυναμικό το οποίο αναζητά κάτι καινούριο στο οποίο θα επενδύσει το δυτικό ριζοσπαστικό φαντασιακό, πέρα από την αριστερά της εποχής.

Η δεύτερη εξάρθρωση έχει να κάνει με την οικολογική και περιβαλλοντική κρίση, όχι τόσο ως αντικειμενικό γεγονός, αλλά ως κάτι το οποίο εγγράφεται με δυναμισμό και ένταση στον δημόσιο λόγο και στην κοινωνική συνείδηση της εποχής. Στο σημείο αυτό συντελείται και μια σημαντική αλλαγή παραδείγματος: η φύση από ανεξάντλητος πόρος γίνεται αντιληπτή ως θύμα εκμετάλλευσης του ανθρώπου και ως αυταξία, ως ένα σύμβολο πληρότητας και αρμονίας ικανό με το παράδειγμά του να δώσει λύση σε κάθε πρόβλημα που απασχολεί την ανθρωπότητα. Η ιστορική σύμπτωση των δύο

εξαρθρώσεων επιτρέπει την επανεπένδυση του αριστερού φαντασιακού σε μια νέα ιδεολογική συνάρθρωση γύρω από το κομβικό σημείο «φύση», πράγμα που εξηγεί και την επιβίωση στον πράσινο λόγο πολλών παραδοσιακών θεματικών αριστερής - ελευθεριακής προέλευσης, που πλέον επενδύονται με πράσινο νόημα.

Στο τέλος της εισήγησής του ο *Γ. Σταυρακάκης* αναφέρθηκε στην έννοια της πολιτικής φαντασίωσης. Η φύση, ως κομβικό σημείο της πράσινης ιδεολογίας, παίζει το ρόλο του «αντικειμένου» που θα μας λυτρώσει από το διχασμό της ανθρώπινης υπόστασής μας, τον οποίο μεταβιβάζουμε και στον τρόπο που δομούμε τις κοινωνίες μας. Μεταμορφώνεται σε εγγυητή της σταθερότητας, παρουσιάζεται ως ένα οικοσύστημα που ισορροπεί και ως τέτοιο μπορεί να αποτελέσει το παράδειγμα για την ίδια την ανθρώπινη κοινωνία. Η ιδέα αυτή αντλεί από την πρώιμη επιστημονική οικολογία και αποτελεί πρόσφορο έδαφος για την εγκαθίδρυση του πολιτικού αυτού οράματος περί αρμονίας, το οποίο συναρθρώνει το λόγο της πολιτικής οικολογίας, τον πράσινο λόγο, προσφέροντάς του την (απατηλή) σαγήνη του.

Ο δεύτερος ομιλητής, ο *Νίκος Νικήσιανης*, πήρε το νήμα από την αμιγώς πολιτική χρήση της οικολογικής αρμονίας για να αποκαλύψει τις πολιτικές διαστάσεις του ίδιου του επιστημονικού λόγου. Άνοιξε την εισήγησή του, με τίτλο «Η ιδεολογία της αρμονίας στην οικολογία», υπογραμμίζοντας

τη σύνδεση της ρομαντικής και αρμονικής ιδέας της φύσης με βαθιά συντηρητικές έως και φασιστικές πολιτικές ιδεολογίες, καθώς και την ευκολία με την οποία ιδέες όπως αυτές της φέρουσας ικανότητας, των φυσικών ορίων, της βιοποικιλότητας, της αειφορίας κ.λπ. υιοθετούνται και ενσωματώνονται από την κυρίαρχη πολιτική και οικονομική τάξη. Στο σημείο αυτό ερχόμαστε αντιμέτωποι με το εξής παράδοξο: Ανεξάρτητα από το πώς νοηματοδοτούμε ή ερμηνεύουμε τα πράγματα, άνθρωποι από διαφορετικές πολιτικές παραδόσεις αναφερόμαστε στο θέμα τις οικολογίας με τις ίδιες λέξεις. Το ερώτημα που προκύπτει είναι αν όντως η φύση ενέχει αντικειμενικές ιδιότητες, νόμους ή εγγενείς αξίες, όπως ισχυρίζεται ο κυρίαρχος περιβαλλοντισμός, ή κατά πόσο έχουμε να κάνουμε με υποκειμενικές, κοινωνικές ιδέες τις οποίες η οικολογία μάλλον προβάλλει παρά ανακαλύπτει στη φύση.

Σύμφωνα με τον ομιλητή, η αρμονία της φύσης αποτελεί μια ιδεολογική θέση η οποία ταλαντεύεται ανάμεσα στην ιδεολογία και την επιστήμη της οικολογίας, με αποτέλεσμα να εμφανίζεται τελικά όχι ως αυτό που είναι, ως μια κυρίαρχη δηλαδή αναπαράσταση της φύσης, αλλά ως αξία έμφυτη στην ίδια την φύση. Παράλληλα, η ιδεολογική αυτή θέση είναι στενά συνδεδεμένη με την κυρίαρχη αστική ιδεολογία της εποχής μας. Χρησιμοποιώντας πολιτικά και οικονομικά ιστορικά παραδείγματα, ο

Ν. Νικήσιανης ερμηνεύει τις παραπάνω απόψεις ως προσπάθεια του συστήματος, να αξιοποιήσει επιστημονικές παρατηρήσεις προκειμένου να κατευνάσει το απεριόριστο της ανθρώπινης αλλαγής και εξέλιξης και άρα τη δυνατότητα για κάθε είδους μεταβολή και ανατροπή σε κοινωνικό, πολιτικό και οικονομικό επίπεδο. Καθλώνει έτσι την κοινωνία σε μια ψευδή κατάσταση αρμονίας, που υποτίθεται ότι προκύπτει μέσα από τον ελεύθερο ανταγωνισμό, και αποτρέπει την καταστρατήγηση των οποιονδήποτε ορίων κατασκευάζονται ως φυσικά και αδιαπέραστα.

Κλείνοντας, ο *Ν. Νικήσιανης* επιχείρησε την επανατοποθέτηση της σχέσης ανάμεσα στην οικολογία και το μαρξισμό, υποστηρίζοντας πως η διείδυση και η μερική ηγεμονία της πράσινης ιδεολογίας δεν αποτελεί αποτέλεσμα αλλά αιτία της κρίσης του μαρξισμού μετά το 1968, καθώς χρησιμοποιείται ως δικαιολογία για την καταστρατήγηση εργατικών δικαιωμάτων. Παρ' όλα αυτά, ο ρόλος της ιδεολογίας της αρμονίας, όπως και κάθε ιδεολογίας, δεν είναι μονοσήμαντα αναπαραγωγικός, αλλά σε συγκεκριμένες συγκυρίες μπορεί να λειτουργήσει και ανταγωνιστικά με το υπάρχον πρότυπο. Χαρακτηριστική είναι για παράδειγμα η ικανότητα των κινημάτων να επικαλούνται και να επανοηματοδοτούν έννοιες που χρησιμοποιεί η κυρίαρχη τάξη, προκαλώντας την να αλλάξει πρακτικές καθώς αυτή μοιάζει να μην μπορεί να πρα-

γματώσει την αρμονία που υπερασπίζεται στο λόγο της. Με τον τρόπο αυτό, καθώς και με τη χάραξη ξεκάθαρων διαχωριστικών γραμμών με τις κυρίαρχες τάσεις της οικολογίας, ο μαρξισμός μπορεί να βοηθήσει τα οικολογικά κινήματα να δομήσουν το δικό τους αυτόνομο λόγο.

Η εκδήλωση έκλεισε με μια γόνιμη και εκτενή συζήτηση για τα όρια και τις απαντήσεις που μπορεί να δώσει η αριστερά σήμερα στα οικολογικά ζητήματα, καθώς για το κατά πόσο αυτά συνδέονται με την οικονομική κρίση.

Νατάσα Αναστασιάδου

Ο κόσμος της επισφάλειας

Συνέδριο του Κέντρου Μαρξιστικών Κοινωνικών Μελετών και του transform!,
Στοκχόλμη, 16 Φεβρουαρίου

Το Κέντρο Μαρξιστικών Κοινωνικών Μελετών (CMS) και το transform! europe διοργάνωσαν το Σάββατο 16 Φεβρουαρίου συνέδριο με τίτλο «Στρατηγικές της Αριστεράς σε έναν επισφαλές κόσμο», στο «Kafe Marx» της Στοκχόλμης, παραδοσιακό χώρο συναντήσεων και εκδηλώσεων της σουηδικής Αριστεράς. Η πραγματοποίηση του συνεδρίου είναι ενδεικτική του γεγονότος ότι η επισφάλεια, κυρίως εργασιακή αλλά και ευρύτερη, αποτελεί πλέον πραγματικότητα και για τις σκανδιναβικές χώρες. Παρότι οι χώρες αυτές βρι-

σκονταν για χρόνια στην αιχμή της καπιταλιστικής ανάπτυξης, υφίστανται σήμερα την πίεση των κυρίαρχων κοινωνικών ελίτ προκειμένου η κρίση να αποτελέσει μια «ευκαιρία» ανατροπής των εργασιακών δεδομένων. Στο συνέδριο συμμετείχε, μετά από πρόσκληση των διοργανωτών, ο *Σταύρος Παναγιωτίδης*, συνεργάτης του ΙΝΠ.

Ο *Μίκο Γιάκονεν*, από τη Φινλανδία, στην εισήγησή του επισήμανε πως το κίνημα ενάντια στην επισφάλεια ξεκίνησε το 2003 στην Ιταλία, οι ρίζες του όμως εντοπίζονται στο Σιάτλ, στην μεγάλη κινητοποίηση εναντίον των G8 το 1998. Στην Ιταλία το κίνημα αναφερόταν στη «γενιά των 1.000 ευρώ», αντιστοίχως όπως στη γενιά των 600 ευρώ στην Ελλάδα. Στην πορεία εξέλιξης του κινήματος προέκυψε μία εσωτερική διάκριση, ανάμεσα σε αυτούς που υποστήριζαν πως το κίνημα έπρεπε να απαιτήσει κατά κύριο λόγο την επιστροφή στο προηγούμενο εργασιακό καθεστώς εργασιακής ασφάλειας και σε όσους πίστευαν πως αυτό δεν αρκούσε, αφού εκτιμούσαν πως η επισφάλεια δεν ήταν παροδική κατάσταση αλλά αποτελούσε τη νέα φάση του καπιταλισμού. Σύμφωνα με το ρεύμα αυτό, το συνδικαλιστικό κίνημα θα έπρεπε να αποδεχτεί τις νέες συνθήκες και να περάσει σε ένα νέο στάδιο οργάνωσης του αγώνα, διεκδικώντας μεταξύ άλλων και ειδικά δικαιώματα εντός του πλαισίου της επισφάλειας. Στη Φινλανδία το κίνημα ενάντια στην επισφάλεια έκανε την εμφάνισή του το 2004, έχοντας ως έμβλημα τον Άγιο Επισφάλειο (San Precario)

ως σύμβολο των δικαιωμάτων που διεκδικούν οι επισφαλώς εργαζόμενοι, δηλαδή εισόδημα, στέγαση, δυνατότητα μετακινήσεων με τα μέσα μεταφοράς, δυνατότητα να ζουν με τους ανθρώπους που αγαπούν, πρόσβαση στο ίντερνετ και την επικοινωνία. Θύμα της επισφάλειας είναι και οι παραδοσιακές μορφές εργασίας, οι οποίες «πρεκαριοποιούνται» (precarity είναι ο διεθνής όρος για την έννοια της επισφάλειας), ενώ τα συνδικάτα δεν αναγνωρίζουν τη νέα αυτή κατάσταση. Τέλος, στη Φινλανδία προς αντιμετώπιση της επισφάλειας, αναπτύσσονται συνεργατικές επιχειρήσεις, που δραστηριοποιούνται κυρίως στον τριτογενή τομέα, στις νέες τεχνολογίες και στην καλλιτεχνική παραγωγή, αλλά και καταναλωτικοί συνεταιρισμοί και ιατρικές κολεκτίβες. Αυτά τα εγχειρήματα περιλαμβάνουν και ιδεολογικά στοιχεία που συνδέονται με το ζήτημα της κοινωνικής χειραφέτησης και των κοινών αγαθών. Το θεωρητικό πλαίσιο του κινήματος των επισφαλώς εργαζόμενων προκύπτει, κατά

τον *Μίκο Γιάκονεν*, από το έργο των Νέγκρι και Χαρντ *Αυτοκρατορία*, όπου υποστηρίζεται πως από το ενιαίο υποκείμενο της εργατικής τάξης έχουμε πλέον μια μετάβαση σε ένα πολλαπλό υποκείμενο και ομοίως από τις παραδοσιακές συλλογικότητες σε οργάνωση με μορφή δικτύων. Κεντρικό ρόλο παίζει το ζήτημα της διάσπασης του χρόνου στην κοινωνική και ειδικά την εργασιακή ζωή των ανθρώπων, αφού, όπως χαρακτηριστικά είπε, οι επισφαλώς εργαζόμενοι νιώθουν διαρκώς πως ζουν μια ζωή «στο θάλαμο αναμονής», αφού στερούνται σταθερή προοπτική και άρα τη δυνατότητα να σχεδιάσουν τη ζωή τους.

Η *Μπάρμπαρ Στάνιερ* από το *transform!* Αυστρίας έκανε μια σύντομη παρουσίαση της εξέλιξης του κινήματος των επισφαλώς εργαζομένων στην Αυστρία. Η πρώτη σχετική κινητοποίηση πραγματοποιήθηκε το 2005 από τους εργαζόμενους στις υπηρεσίες καθαριότητας, λόγω των σχέσεων εργασίας στις οποίες είχαν υπαχθεί με αποτέλεσμα τη μείωση του εισοδήματός τους. Κεντρικό σύνθημα αυτής της εκστρατείας ήταν το «Δεν είμαστε σκουπίδια», και στο πλαίσιο της ενημέρωναν τους εργαζόμενους –μεταξύ των οποίων πολλοί μετανάστες– για τα δικαιώματά τους. Με αφορμή αυτό, η *Μπάρμπαρ Στάνιερ* ανέφερε πως εδώ και ένα μήνα υπάρχει σε εξέλιξη μια απεργία πείνας μεταναστών στη Βιέννη, οι οποίοι διεκδικούν την απόδοση άδειας παραμονής.

Η ομιλήτρια παρουσίασε επίσης μια πρόταση του Κομμουνιστικού Κόμματος Αυστρίας αναφορικά με την ενεργειακή επάρκεια, ως ένα δρόμο για την αντιμετώπιση της επισφάλειας και της φτώχειας. Δεδομένου ότι γύρω στα 220.000 σπίτια στην Αυστρία δεν έχουν ρεύμα και θέρμανση, άρα στερούνται βασικά στοιχεία διαβίωσης, ενώ δεν είναι σπάνια και τα ατυχήματα, είναι εξαιρετικής σημασίας μια πρόταση αντιμετώπισης αυτής της κατάστασης. Το σχέδιο του ΚΚ Αυστρίας προβλέπει τη δωρεάν παροχή του μίνιμουμ ποσού ενέργειας που απαιτείται για τη διαβίωση των κατοίκων ενός σπιτιού και την κλιμακούμενη χρέωση από εκεί και πέρα – υψηλότερη από ό,τι σήμερα. Αποτέλεσμα αυτού του μοντέλου θα είναι μια κοινωνικά αλλά και οικολογικά ευαίσθητη αντιμετώπιση του προβλήματος, αφού θα διασφαλίζεται η στοιχειώδης ενεργειακή επάρκεια όλων των σπιτιών, ενώ ταυτόχρονα θα υπάρχει και ένα αντικίνητρο για τη μεγάλη και επιζήμια για το περιβάλλον κατανάλωση ενέργειας. Σημειώνεται πως η επιχείρηση ηλεκτρισμού της Αυστρίας είναι ακόμη κρατική, πλην όμως το 49% της αξίας της είναι είτε μετοχοποιημένο είτε τμήμα συμπράξεων δημόσιου και ιδιωτικού τομέα.

Ο *Έντβιν Σάντμπεργκ Φριντχ* από το CMS παρουσίασε την πορεία ιδιωτικοποίησης του στεγαστικού συστήματος της Σουηδίας. Ο στεγαστικός νόμος στη χώρα είναι αρκετά ριζοσπαστικός και προβλέπει πως κάθε

δήμος είναι υποχρεωμένος να εκπονεί ένα σχεδιασμό στεγαστικής πολιτικής. Στη Σουηδία υπάρχει πολύ μεγάλο ποσοστό κρατικής ιδιοκτησίας κατοικιών, η κυρίαρχη όμως τάση αυτή τη στιγμή για την αντιμετώπιση του αυξανόμενου στεγαστικού προβλήματος δεν είναι η οικοδόμηση νέων κατοικιών από το κράτος προς ενοικίαση ή παραχώρηση, αλλά η πώληση των ήδη υπαρχουσών δημόσιων κατοικιών. Στην πραγματικότητα, οι νυν ένοικοι των σπιτιών συχνά πλέον υποχρεούνται να αγοράσουν τα σπίτια τους και μάλιστα παίρνοντας δάνεια από τις τράπεζες, γεγονός που αποδεικνύει σαφώς, πως βασικός στόχος του σχεδίου είναι η εξυπηρέτηση του τραπεζικού τομέα. Έτσι, ενώ τη δεκαετία του '90 το 34% των κατοικιών ήταν κρατικής ιδιοκτησίας, σήμερα το αντίστοιχο ποσοστό είναι 18%. Τα ενοίκια των νέων σπιτιών είναι ιδιαίτερα ακριβά ακόμη και για το επίπεδο μισθών της Σουηδίας (στην οποία αυξάνεται διαρκώς το ποσοστό της επισφαλούς εργασίας) φτάνοντας τις 10.000 κορώνες (περίπου 1.200 ευρώ) για ένα διαμέρισμα δύο δωματίων. Στεγαστικό πρόβλημα αντιμετωπίζουν και οι φοιτητές που σπουδάζουν στη Στοκχόλμη, αφού από το σύνολο των 80.000 μόλις 12.000 καταφέρνουν να στεγαστούν στις φοιτητικές εστίες. Οι φοιτητικοί σύλλογοι προχωρούν συχνά σε σχετικές διαμαρτυρίες, στο πλαίσιο των οποίων κατασκηνώνουν στο χώρο του πανεπιστημίου, κάτι που για μια περίοδο του χρόνου είναι αναγκασμένοι να

κάνουν και κάποιοι από τους φοιτητές, αφού δεν καταφέρνουν να βρουν κατάλυμα αλλού.

Ο Έρικ Χέλγκεσον, μέλος του ΔΣ του συνδικάτου των λιμενεργατών, ανέλυσε τις εργασιακές σχέσεις στα λιμάνια της Σουηδίας. Οι εργαζόμενοι εκεί διακρίνονται πλέον σε τρεις κατηγορίες: τους έχοντες σχέση σταθερής εργασίας, τους περιστασιακά εργαζόμενους και τους συμβεβλημένους με ιδιωτικά γραφεία ευρέσεως εργασίας. Οι δύο τελευταίες κατηγορίες στερούνται σημαντικά εργασιακά δικαιώματα που ισχύουν για τους υπόλοιπους, ενώ και το εργασιακό περιβάλλον τους είναι ασταθές, καθώς μπορεί να μεταφέρονται συνεχώς από το ένα πλοίο στο άλλο και να επιτελούν διαφορετικό έργο κάθε φορά. Στο πλαίσιο της συνδικαλιστικής δράσης υπάρχουν τρία στοιχεία διά των οποίων επιχειρείται η υπεράσπιση των δικαιωμάτων των εργατών: ο εργατικός νόμος, η συλλογική σύμβαση, και μια σειρά εργασιακών πρακτικών που δεν περιγράφονται επισήμως αλλά συνιστούν έναν τύπο εθιμικού δικαίου, όπως για παράδειγμα το να ξεκινάει το μεσημεριανό διάλειμμα 15 λεπτά πριν την επισήμως προβλεπόμενη ώρα. Αυτό το τελευταίο στοιχείο, ακριβώς λόγω της μη τυπικής μορφής του, είναι το πρώτο που χάνεται. Επίσης, οι απολύσεις όσων εργάζονται μέσω των ιδιωτικών γραφείων ευρέσεως εργασίας είναι πολύ πιο εύκολες, αφού νομικά δεν συνιστούν απολύσεις αλλά διακοπή συνεργασίας με το γραφείο, επομένως πραγμα-

τοποιούνται χωρίς αποζημίωση. Ταυτόχρονα, οι λιμενεργάτες καλούνται συχνά να σπάσουν πολλά από τα πρωτόκολλα ασφαλείας προκειμένου να αυξήσουν την παραγωγικότητα της εργασίας τους. Τελειώνοντας, ο Έρικ Χέλγκεσον υπογράμμισε τη σημασία της πολιτικής υποστήριξης του αγώνα των εργαζομένων, την οποία το συνδικάτο δεν έχει ακόμη κατακτήσει, και ανέφερε πως η κυριαρχία και οι πρακτικές της κινέζικης εταιρείας Cosco στο λιμάνι του Πειραιά συνιστούν ένα πείραμα με στόχο την εφαρμογή του σε ολόκληρη την Ευρώπη.

Η Κορνίλια Χίλντεμπραντ, από το Ίδρυμα Ρόζα Λούξεμπουργκ, μίλησε για τις επιπτώσεις των έντονα νεοφιλελεύθερων πολιτικών που εφαρμόζονται επί δέκα χρόνια στη Γερμανία. Η γερμανική κυβέρνηση υποστηρίζει δημοσίως πως οι Γερμανοί είναι «οι νικητές της κρίσης», όμως μια εξέταση των ριζικών αλλαγών στο πεδίο των εργασιακών σχέσεων μας προσφέρει την πραγματική εικόνα της κατάστασης. Η κατάργηση των περιορισμών για τη μερική απασχόληση, οι περιορισμοί των επιδομάτων ανεργίας, η υποχρέωση να δεχτεί ο άνεργος (επί ποινή διακοπής του επιδόματος) οποιαδήποτε δουλειά του προσφέρεται από τις κρατικές υπηρεσίες ανεύρεσης εργασίας, ανεξαρτήτως των χαρακτηριστικών της και των προσόντων του, και η άνθηση της ενοικιαζόμενης εργασίας είναι στοιχεία που δείχνουν πάνω σε ποια βάση και με ποιες συνθήκες κατά των εργαζομένων οικο-

δομείται το περίφημο γερμανικό οικονομικό θαύμα. Το 2012 ο συνολικός αριθμός των εργαζομένων σε συνθήκες μερικής απασχόλησης ήταν 908.000, σχεδόν 30% περισσότεροι από τις 626.000 του 2007. Από τις νέες θέσεις εργασίας μόλις το 15% αντιστοιχούν σε πλήρη και σταθερή απασχόληση. Οι πιο επιτυχημένες γερμανικές επιχειρήσεις μάλιστα χρησιμοποιούν τη μερική απασχόληση κατά κόρον. Άλλωστε, και το 36% των πρωτοαπασχολούμενων, κυρίως σε ηλικίες 20-24 χρόνων, εργάζονται σε καθεστώς μερικής απασχόλησης. Σήμερα, τα επίσημα στοιχεία δείχνουν πως το ποσοστό του γενικού πληθυσμού της χώρας που εργάζεται είναι το μεγαλύτερο στην ιστορία της Γερμανίας. Η εικόνα αυτή όμως είναι επίπλαστη, αφού σε αυτό το ποσοστό περιλαμβάνονται όλοι όσοι εντάσσονται στα προγράμματα εκπαίδευσης ανέργων αλλά, ενώ επίσης έχουν αυξηθεί οι «one euro jobs», δηλαδή οι δουλειές που αμείβονται ελάχιστα –ακόμη και με ένα ευρώ την ώρα–, τις οποίες επιδοτεί το κράτος, καλύπτοντας ένα μέρος του μισθού. Είναι εμφανές λοιπόν πως ακόμη και στις ισχυρές καπιταλιστικές χώρες τα κάθε λογής «οικονομικά θαύματα», παρά τις αντίθετες νεοφιλελεύθερες ρητορείες, έχουν μεγάλη ανάγκη, ειδικά σε συνθήκες κρίσης, την κρατική αρωγή.

Το 2012 έγινε για πρώτη φορά μία πορεία 210.000 εργαζομένων από 1.360 εταιρείες με αίτημα για «δίκαιες και ασφαλείς δουλειές». Ακόμη, οι κινητοποιή-

ήσεις ενάντια στον αντεργατικό νόμο Χαρτζ 4 αποτέλεσαν την ευκαιρία για την ίδρυση του κόμματος Η Αριστερά (Die Linke). Αίτημα του κόμματος τώρα είναι η αύξηση της κατώτατης αποζημίωσης στο επίπεδο των 10 ευρώ ανά ώρα, ενώ τα συνδικάτα βάζουν τον πήχη στα 8 ευρώ την ώρα. Η θέση αυτή όμως είναι δύσκολο να γίνει δεκτή ως ρεαλιστική ακόμη και από τους ψηφοφόρους του Die Linke, δείχνοντας την ανάγκη για μεγαλύτερη και πιο έντονη οργάνωση των κοινωνικών αγώνων, ώστε να ενταθεί και η πολιτική αυτοπεποίθηση των εργαζομένων. Η εκπρόσωπος του Ιδρύματος Ρόζα Λούξεμπουργκ ολοκλήρωσε την εισήγησή της λέγοντας πως αυτό που χρειάζεται η γερμανική Αριστερά για να αντιμετωπίσει αυτή την κατάσταση είναι το τρίπτυχο όραμα (ένας δημοκρατικός και οικολογικός σοσιαλισμός) – αντίσταση – δημιουργικότητα.

Ο Σταύρος Παναγιωτίδης, από το ΙΝΠ, παρουσίασε την εξέλιξη των εργασιακών σχέσεων στην Ελλάδα. Αναφέρθηκε στην περίοδο της διακυβέρνησης της χώρας από τον Κώστα Σημίτη, όταν και αποτυπώθηκε κατά τον πλέον εναργή τρόπο η ελληνική εκδοχή της σύνδεσης της σοσιαλδημοκρατίας με το νεοφιλελευθερισμό. Κατά την περίοδο Σημίτη θεμελιώθηκε η αντίληψη της ατομικής ευθύνης έναντι της ανεργίας και η συναφής έννοια της «απασχολησιμότητας». Η διεύρυνση των μορφών μερικής απασχόλησης και η ένταση της ισχύος του κοινωνικού συμβολαίου μεταξύ των κυβερνήσεων

και μερίδων της μικροαστικής τάξης (αφού το συντριπτικά μεγαλύτερο ποσοστό των ελληνικών επιχειρήσεων ανήκει στις μικρές και μεσαίες, απασχολώντας από έναν ως πέντε εργαζόμενους), στο πλαίσιο του οποίου το κράτος επέτρεπε εμμέσως στα στρώματα αυτά να φοροδιαφεύγουν και να εκμεταλλεύονται την ανασφάλιστη εργασία, ήταν αυτό που χαρακτήρισε πιο πολύ από όλα το εργασιακό τοπίο της περιόδου. Και αυτό μας θυμίζει πως κάποια τμήματα της ελληνικής κοινωνίας και ειδικά της εργατικής της τάξης ζούσαν την κρίση ήδη από πολύ νωρίτερα. Στη συνέχεια παρουσίασε όλες τις αλλαγές στις εργασιακές σχέσεις που πραγματοποιήθηκαν μέσω των τριών μνημονίων και των μεσοπρόθεσμων προγραμμάτων, βασιζόμενος σε μια εξαιρετική συστηματοποίηση που έχει δημοσιεύσει η Μαρία Καραμεσίνη, καθηγήτρια οικονομικών της εργασίας στο Πάντειο Πανεπιστήμιο και μέλος του ΔΣ του ΙΝΠ. Επίσης, αναλύθηκε η πραγματική στόχευση των αλλαγών αυτών που σε συνδυασμό με το σύνολο των μέτρων λιτότητας αποσκοπούν όχι στο να αποπληρώσει η Ελλάδα το εξωτερικό της χρέος, αλλά στο να υλοποιηθεί μία τεράστια αντιπίθεση της αστικής τάξης ώστε να ανακτήσει όλα όσα οι εργαζόμενοι είχαν κατακτήσει μέσα από σκληρούς αγώνες. Τονίστηκε επίσης πως από την αρχή της κρίσης και της εφαρμογής των προγραμμάτων λιτότητας στην Ελλάδα η ελληνική Αριστερά και ο ΣΥΡΙΖΑ επισήμαιναν πως ούτε η κρίση αποτελεί αποτέλεσμα κάποιας ελληνικής ιδι-

αιτερότητας ούτε τα μέτρα στοχεύουν μόνο την Ελλάδα, αλλά αντιθέτως ότι ο ελληνικός λαός γίνεται πειραματόζωο για την εφαρμογή αντίστοιχων μέτρων και αλλού, και άρα ο αγώνας του ελληνικού λαού δεν είναι περιορισμένος στο εθνικό πεδίο αλλά εκ των πραγμάτων αποτελεί μια μάχη εμπροσθοφυλακής για την υπεράσπιση των δικαιωμάτων όλων των ευρωπαϊών εργαζομένων. Τέλος, ο εκπρόσωπος του ΙΝΠ παρουσίασε τις βασικές πολιτικές και λειτουργικές αρχές των δικτύων κοινωνικής αλληλεγγύης στην Ελλάδα, στοιχείο που προκάλεσε το έντονο ενδιαφέρον των παρισταμένων και πυροδότησε μία συζήτηση για το πώς μπορεί να αποφευχθεί η χρησιμοποίηση τέτοιων πρωτοβουλιών από την πλευρά του κράτους ως αφορμή για την περαιτέρω μείωση των δημόσιων παροχών. Κοινή διαπίστωση ήταν πάντως πως η λειτουργία των δικτύων με μαζική συμμετοχή των πληττόμενων από την κρίση και όχι με όρους φιλανθρωπίας μπορεί να αποτελέσει ένα σχολείο δημοκρατίας και αυτοοργάνωσης και την καλύτερη εγγύηση για την αποτροπή της εγκόλπωσης τους από τις δομές εξουσίας.

Τέλος, η Χριστίνα Αντράντε από το ίδρυμα Cul:tra της Πορτογαλίας, αφού έκανε μια εκτεταμένη παρουσίαση της ιστορίας των εργασιακών δικαιωμάτων από τις αρχές του 20ού αιώνα και του συνδικαλιστικού κινήματος στην Πορτογαλία αναφέρθηκε το εργασιακό τοπίο της χώρας, όπως αυτό έχει διαμορφωθεί μετά την έλευση της τρόικας. Η διαπίστωση

ση των κοινών στοιχείων μεταξύ Πορτογαλίας και Ελλάδας ήταν συνεχής, αφού όπως διαπίστωσε και η εισηγήτρια όλα τα μέτρα που εφαρμόζονταν στην Ελλάδα-δα εφαρμόζονταν και εκεί ένα χρόνο μετά. Συγκεκριμένα, ανέφερε πως στα δέκα εκατομμύρια κατοίκων της χώρας υπάρχουν πέντε εκατομμύρια εργαζόμενοι και 1,5 εκατομμύρια άνεργοι, μεγέθη σχεδόν ίδια με τα αντίστοιχα της Ελλάδας. Οι μισοί μάλιστα εργαζόμενοι δουλεύουν με επισφαλείς σχέσεις εργασίας, για 485 ευρώ το μήνα. Οι συλλογικές διαπραγματεύσεις για συμβάσεις εργασίας έχουν υποχωρήσει κατά πολύ, ενώ ακόμη και μια σειρά θεσμών που απέβλεπαν στη διασφάλιση των κοινωνικών δικαιωμάτων παραβιάζεται από τα οικονομικά μέτρα.

Το νομικό σύστημα για την προστασία των εργασιακών δικαιωμάτων στην Πορτογαλία ήταν αρκετά καλό, αλλά εδώ και χρόνια δεν εφαρμοζόταν. Αξίζει βεβαίως να σημειωθεί πως η παιδική εργασία μειώθηκε μόλις στις αρχές της δεκαετίας του '90, αφού αυξήθηκε η διάρκεια της υποχρεωτικής εκπαίδευσης, η οποία ως τότε έφτανε μόλις τα έξι χρόνια. Σήμερα, έχει διευρυνθεί η εργασία που δηλώνεται ως «άσκηση», ακόμη και από κρατικούς φορείς, με αποτέλεσμα να υπάρχει μεγάλος αριθμός εργαζομένων πλήρους ωραρίου οι οποίοι αμείβονται με πολύ χαμηλούς μισθούς ή και καθόλου. Χαρακτηριστική περίπτωση αποτελούν οι δημοσιογράφοι, οι οποίοι, όπως και στην Ελλάδα, όταν πρωτοπροσλαμβάνονται εργάζονται για πολύ καιρό αμι-

σθί. Ο αριθμός των προσωρινά απασχολούμενων έχει φτάσει τις 500.000, ενώ πολύ μεγάλες διαστάσεις έχει πάρει η εξαρτημένη εργασία με τη μορφή «συνεργασίας» μέσω των λεγόμενων «πράσινων αποδείξεων», ακριβώς όπως συμβαίνει και στην Ελλάδα με τα περίφημα «μπλοκάκια». Οι εργαζόμενοι δεν δηλώνονται ως τέτοιοι, αλλά ως συνεργάτες των επιχειρήσεων στις οποίες δουλεύουν. Το αποτέλεσμα είναι να καλύπτουν οι ίδιοι τις ασφαλιστικές τους εισφορές, να απολύονται πολύ εύκολα χωρίς αποζημίωση, να μη δικαιούνται άδεια και άλλες παροχές, και τέλος να αδυνατούν να δημιουργήσουν σωματείο. Σε πολλές περιπτώσεις πλέον στους εργαζόμενους με την «πράσινη απόδειξη» επιβάλλεται να σχηματίσουν μονοπρόσωπες εταιρείες-σφραγίδες, ώστε οι εργοδότες τους να έχουν κι άλλα οικονομικά οφέλη από την απασχόλησή τους.

Στην Πορτογαλία μόλις το 17% των εργαζομένων είναι οργανωμένοι στα σωματεία τους, αλλά οι ενώσεις επισφαλώς εργαζομένων παρουσιάζουν σημαντική δραστηριότητα. Το 2002 η ABIC, μια πρωτοβουλία ερευνητών που εργάζονταν στα πανεπιστήμια μέσω υποτροφιών, διεκδίκησε για τα μέλη της την υπογραφή συμβολαίων, χωρίς όμως κάποιο θετικό αποτέλεσμα, ενώ η κυβέρνηση στην προσπάθειά της να αντιμετωπίσει αυτές τις διεκδικήσεις επιχείρησε να βάλει κατόχους διδακτορικών διπλωμάτων να εργαστούν στα πανεπιστήμια της χώρας δωρεάν. Το 2007 πραγματοποιήθηκε μια μεγάλη

διαδήλωση για τα ζητήματα των επισφαλώς εργαζομένων, ενώ το 2009 το FERVE, ένα κίνημα ενάντια στις «πράσινες αποδείξεις», κατάφερε να ενημερώσει σε μεγάλο βαθμό τους πολίτες γι' αυτή την κατάσταση και κατέρριψε το αίσθημα ντροπής που βίωναν πολλοί από τους επισφαλείς εργαζόμενους, αφού αποκαλύφθηκε πως ένας πολύ μεγάλος αριθμός ανθρώπων μοιραζόταν τους ίδιους όρους ζωής. Το 2012 το Δίκτυο των Επισφαλώς Εργαζομένων που είχε στο μεταξύ δημιουργηθεί απέκτησε θεσμική υπόσταση και μετονομάστηκε σε Ένωση Επισφαλώς Εργαζομένων. Τέλος, δομικά στοιχεία της οικονομικής πολιτικής στην Πορτογαλία αποτελούν η έμμεση μείωση των εισοδημάτων (μέσω της επιβολής διδασκτρών της τάξης των 1.000 ευρώ ανά έτος στα πανεπιστήμια, της εγκατάστασης διοδίων στους δρόμους, της επιβολής ΦΠΑ 23% στο ηλεκτρικό ρεύμα, τη θέρμανση και την εστίαση), η μείωση των συντάξεων, οι ιδιωτικοποιήσεις εθνικών οδών, της εταιρείας παροχής ηλεκτρικού ρεύματος, των νοσοκομείων και των τρένων, αλλά και η μεγάλη αύξηση των κατασχέσεων σπιτιών από τις τράπεζες. Όπως και σε όλη την Ευρώπη, η επωδός που από την κυβέρνηση και τα ΜΜΕ συνοδεύει αυτά τα μέτρα είναι πως η οικονομία δεν αντέχει ένα πιο ισχυρό κράτος πρόνοιας, ότι χωρίς αυτά δεν θα είναι εφικτή η πληρωμή μισθών και συντάξεων και φυσικά ότι ο πορτογαλικός λαός «έζησε για χρόνια πάνω από τις δυνατότητές του».

Σ.Π.

Ανανέωση θεματικών φακέλων στην ιστοσελίδα του ΙΝΠ

Τρεις από τους θεματικούς φακέλους της ιστοσελίδα του ΙΝΠ ενισχύθηκαν με τη συμπερίληψη νέων κειμένων. Ο φάκελος **Αλληλέγγυα και Συνεταιριστική Οικονομία** ανανεώθηκε χάρη στην φροντίδα του *Παναγιώτη Πάντου*, περιλαμβάνοντας τα πορίσματα της κοινής επιτροπής εμπειρογνομόνων της ελληνικής κυβέρνησης και της ΕΕ. Ο φάκελος **Ακροδεξιά** ενισχύθηκε με πλήθος κειμένων, υπό την επιμέλεια του *Δημοσθένη Παπαδάτου-Αναγνωστόπουλου*, με ειδική μέριμνα για το ζήτημα της ανάπτυξης και της δράσης της Χρυσής Αυγής. Τέλος, στο φάκελο **Βασικό Εισόδημα-Ελάχιστο Εγγυημένο Εισόδημα** προστέθηκαν κείμενα σχετικά με τον τρόπο προσέγγισης των ζητημάτων αυτών στη Φινλανδία και τη Γερμανία, καθώς και ένα σχετικό βιβλίο του Ιδρύματος Ρόζα Λούξεμπουργκ.

Το ΙΝΠ ενημερώνει τους φίλους τους για την ανανέωση των φακέλων του και μέσα από το group του στο [facebook](#).

Σ.Π.

Συνάντηση γνωριμίας της νέας προέδρου του Ιδρύματος Ρόζα Λούξεμπουργκ με το Ινστιτούτο Νίκος Πουланτζάς

Αθήνα, 5 Φεβρουαρίου

Η *Ντάγκμαρ Ένκελμαν*, διευθύντρια της κοινοβουλευτικής ομάδας του κόμματος Η Αριστερά (Die Linke) και νέα πρόεδρος του Ιδρύματος Ρόζα Λούξεμπουργκ (ΙΡΛ), συνοδευόμενη από τον *Κλάους Ζιλ*, επικεφαλής του Γραφείου Βρυξελών του ΙΡΛ, επισκέφτηκε τα γραφεία του ΙΝΠ και συζήτησε με τους ερευνητές και ερευνήτριες του Ινστιτούτου. Σε γεύμα εργασίας που ακολούθησε, οι δύο φιλοξενούμενοι συζήτησαν με αντιπροσωπεία του Δ.Σ. του ΙΝΠ -αποτελούμενη από τον πρόεδρο *Νίκο Πετραλιά*, τον διευθυντή *Χάρη Γολέμη* και τα μέλη *Αριστείδη Μπαλτά* και *Παναγιώτη Πάντο*- διάφορα θέματα που αφορούν τη συνεργασία των δύο πολιτικών ιδρυμάτων.

Χ.Γο.

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΤΟΥ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ TRANSFORM!

Το *Ινστιτούτο Νίκος Πουλλαντζάς* συνδιαμορφώνει κάθε χρόνο το πρόγραμμα εργασίας του δικτύου transform! europe. Τα τελευταία τρία χρόνια, οι δραστηριότητες του δικτύου έχουν επικεντρωθεί σε δύο βασικά προγράμματα: *Κρίση στην Ευρώπη- Κρίση της Ευρώπης* και *Στρατηγικές προοπτικές της ριζοσπαστικής Αριστεράς στην Ευρώπη*. Στη βάση αυτή διοργανώνονται, σχεδόν κάθε μήνα, σεμινάρια, συνέδρια, εργαστήρια και συζητήσεις με σκοπό την πολύπλευρη προσέγγιση, αφ' ενός της δομικής καπιταλιστικής κρίσης και αφ' ετέρου της στρατηγικής των κομμάτων της ευρωπαϊκής Αριστεράς. Επιπλέον, από το 2013 το *Ινστιτούτο* συμμετέχει σε συνεργασία με άλλους ευρωπαϊκούς φορείς στο σχεδιασμό και την υλοποίηση του ερευνητικού προγράμματος: *Το πρόβλημα υπερχρέωσης των χωρών του Νότου και οι κοινωνικές επιπτώσεις από τις πολιτικές δημοσιονομικής προσαρμογής του ΔΝΤ και της ΕΕ*. Η ενότητα του Ενημερωτικού Δελτίου *Προγράμματα του Ινστιτούτου* έχει σκοπό να ενημερώνει για τις κυριότερες επεξεργασίες που γίνονται στο πλαίσιο των προγραμμάτων αυτών δημοσιεύοντας διάφορα κείμενα και διακινώντας ενδιαφέρουσες ιδέες που αναπτύσσονται στο χώρο της ευρωπαϊκής Αριστεράς.

Συμμετοχή του ΙΝΠ σε ερευνητικό πρόγραμμα για το χρέος και τις επιπτώσεις των πολιτικών του ΔΝΤ και της ΕΕ

Από τις αρχές του Ιανουαρίου το ΙΝΠ συμμετέχει σε ευρωπαϊκό ερευνητικό πρόγραμμα υπό τον γενικό τίτλο «Το πρόβλημα υπερχρέωσης των χωρών του Νότου και οι κοινωνικές επιπτώσεις από τις πολιτικές δημοσιονομικής προσαρμογής του ΔΝΤ και της ΕΕ».

Η πρώτη συνάντηση των εμπλεκόμενων φορέων πραγματοποιήθηκε στις Βρυξέλλες από τις 21 έως τις 23 Ιανουαρίου με σκοπό το συντονισμό μεταξύ τους και τον προσδιορισμό των δραστηριοτήτων τους για το 2013. Οι εταίροι του προγράμματος περιλαμβάνουν ινστιτούτα με ερευνητική δραστηριότητα, πρωτοβουλίες για την εξάλειψη του χρέους του Τρίτου Κόσμου που πρόσφατα άρχισαν να δραστηριοποιούνται και στα ευρωπαϊκά πράγματα, συνδικάτα και άλλες οργανώσεις

της κοινωνίας των πολιτών.

Αναλυτικά, εκτός του ΙΝΠ, συμμετέχουν από την Αγγλία η Jubilee Debt Campaign και το Bretton Woods Project, από το Βέλγιο το Eurodad, από την Ισπανία το Observatori del Deute en la Globalitzacio, από την Ιρλανδία το Debt and Development Coalition, από τη Ρουμανία το συνδικάτο CNS Cartel Alfa, και τέλος η «ομπρέλα» περιβαλλοντικών οργανώσεων Latvijas Zaļā kustība από τη Λετονία. Με το πρόγραμμα συνδέεται επίσης, μέσω ειδικής συνεργασίας η ιταλική Mani-Tese.

Σκοπός του προγράμματος είναι η ανάδειξη του ζητήματος της υπερχρέωσης των χωρών του Νότου, η σύνδεσή του με την κρίση στην Ευρώπη και την αντιμετώπισή της μέσω των πολιτικών λιτότητας, καθώς και η ανίχνευση εναλλακτικών τρόπων αντιμετώπισης του προβλήματος της κρίσης χρέους σε παγκόσμιο επίπεδο.

Η συμμετοχή φορέων που δραστηριοποιούνται σε διαφορετικά επίπεδα δίνει τη δυνατότητα πολυδιάστατης προσέγγισης του ζητήματος. Με τον τρόπο αυτό,

η εμπειρία των πρωτοβουλιών για τη διαγραφή του χρέους συνδέεται με τις επεξεργασίες των ευρωπαϊκών συνδικάτων, την οικολογική διάσταση του θέματος και την κριτική αριστερή σκέψη. Σε αυτό το πλαίσιο σημαντική είναι η συνεργασία φορέων από ευρωπαϊκές χώρες οι οποίες μετά το ξέσπασμα της καπιταλιστικής κρίσης βρέθηκαν στη δίνη των προγραμμάτων δημοσιονομικής προσαρμογής που σχεδιάστηκαν από το ΔΝΤ και την ΕΕ.

Στη διάρκεια των τριών ετών του προγράμματος θα εκπονηθούν συγκριτικές μελέτες για τις επιπτώσεις της κρίσης και των πολιτικών της τρόικας στην Ευρώπη, θα διοργανωθούν συνέδρια, διαλέξεις και θεματικά εργαστήρια σχετικά με το χρέος και την έξοδο από την κρίση, στα οποία θα συμμετάσχουν ερευνητές, πανεπιστημιακοί και εκπροσώποι κοινωνικών κινημάτων, θα γίνουν συναντήσεις με εκπροσώπους του ΔΝΤ και της ΕΕ, ενώ επίσης θα υπάρξει αρθρογραφία στον ευρωπαϊκό τύπο και διαδικτυακές καμπάνιες ενημέρωσης.

Σ.Κ

Με αφορμή τη συμπλήρωση 60 χρόνων από τη Διάσκεψη του Λονδίνου

Στις 27 Φεβρουαρίου 1953, συναντήθηκαν στο Λονδίνο οι εκπρόσωποι της ΟΔΓ, με ομολόγους τους από την πλευρά των δανειστών της, δηλαδή των Η.Π.Α., του Ηνωμένου Βασιλείου, της Γαλλίας και της Ιταλίας, αλλά και μικρότερων, όπως της Ελλάδας, της Ισπανίας, της Ιρλανδίας, του Βελγίου, της Γιουγκοσλαβίας, του Πακιστάν και της Νότιας Αφρικής. Η συνάντηση αυτή σηματοδότησε την έναρξη διαπραγματεύσεων μεταξύ των πιστωτριών χωρών και της ΟΔΓ, με σκοπό την επίτευξη συμφωνίας για τη ρύθμιση του γερμανικού χρέους. Με την ολοκλήρωσή της στις 8 Αυγούστου του ίδιου χρόνου, θα τερματιζόταν το πρόβλημα της εξυπηρέτησης του γερμανικού χρέους, με αμοιβαία επωφελείς συνέπειες για το διεθνές χρηματοπιστωτικό σύστημα και τη γερμανική ανάκαμψη, η οποία μετέπειτα πήρε χαρακτηριστικά «οικονομικού θαύματος».

Με τη Συνθήκη των Βερσαλλιών, τερματίστηκε ο Α΄ Παγκόσμιος Πόλεμος και η Γερμανία υποχρεώθηκε να καταβάλλει οικονομικές αποζημιώσεις στις νικήτριες χώρες, αν και όχι άμεσα, αλλά μέσω της επιβάρυνσης του χρέους της. Το πνεύμα της Συνθήκης ήταν αφενός τιμωρητικό, θεωρώντας πως για τον πόλεμο ευθυνόταν η Γερμανία, επομένως ήταν εκείνη που έπρεπε να πληρώσει για αυτό, αφετέρου αντανάκλασε

την οικονομική κατάσταση στην πλευρά των νικητριών χωρών, με την υπερχρέωσή τους ιδίως προς τις Η.Π.Α.

Τις επόμενες δεκαετίες, το παγκόσμιο χρηματοπιστωτικό σύστημα θα ταλανιζόταν από την αβεβαιότητα της δυνατότητας αποπληρωμής του γερμανικού χρέους και τη σχετική με αυτή πιθανότητα εμπρόθετης αθέτησης του χρέους από τη γερμανική πλευρά. Από την άλλη, η Δημοκρατία της Βαϊμάρης, θα προσπαθούσε να ισορροπήσει μεταξύ των διεθνών της υποχρεώσεων και της διασφάλισης κοινωνικής ειρήνης, μεταξύ μέτρων λιτότητας και άντλησης πόρων για κοινωφελή έργα που θα επούλωναν τις πληγές του πολέμου και θα βελτίωναν τη ζωή των πολιτών.

Όσο διαρκούσε η παγκόσμια οικονομική ευφορία της πρώτης μεταπολεμικής δεκαετίας, αυτοί οι αντιτιθέμενοι μεταξύ τους στόχοι μπορούσαν να καλυφθούν με σχετική επάρκεια, χάρη σε ένα ιδιόμορφο σχήμα κίνησης του χρήματος, που έκανε πολλούς να μιλάνε για «αμερικανικές επανορθώσεις προς τη Γερμανία» (Guinnane, 2004). Με αυτό, εννοούμε πως η Γερμανία αποπλήρωνε το χρέος της προς την Αγγλία, τη Γαλλία, την Ιταλία και άλλες σύμμαχες χώρες, οι οποίες με τη σειρά τους εξυπηρετούσαν το χρέος τους προς τις Η.Π.Α., ενώ οι τελευταίες προκειμένου να αποφευχθεί μία κατάρρευση της Γερμανίας και να διασφαλιστεί η συγκεκριμένη ροή χρήματος, μετέφεραν πόρους προς αυτή είτε με τη μορφή βοήθειας είτε με τη μορφή δανείων για

επενδύσεις και θέσεις εργασίας.

Ωστόσο, το ξέσπασμα της κρίσης του '29, κατέστησε αδύνατη τη λειτουργία του σχήματος αυτού, αφενός λόγω της ίδιας της κατάστασης που αντιμετώπιζαν οι Η.Π.Α, αφετέρου λόγω της δυσκολίας επίτευξης εμπορικού πλεονάσματος που χρειαζόταν για την αποπληρωμή του γερμανικού χρέους, στο περιβάλλον της διεθνούς ύφεσης. Για την αντιμετώπιση της αβεβαιότητας ως προς τη δυνατότητα της Γερμανίας για την εξυπηρέτηση του χρέους της, τέθηκε σε εφαρμογή το σχέδιο το σχέδιο Young, το οποίο ήρθε να αντικαταστήσει το ασφυκτικό σχέδιο Dawes που προηγήθηκε. Με βάση το σχέδιο αυτό, αποφασίστηκε η ελάφρυνση του γερμανικού χρέους μέσω της έκδοσης ομολόγων. Όμως, το 1931, ήταν ήδη αργά αφενός λόγω της εξάπλωσης της ύφεσης που υπονόμειε την εφαρμογή του, αλλά και λόγω της αμφισβήτησής του από την επερχόμενη ναζιστικής κυβέρνησης.

Τα παραπάνω περιγράφουν την κατάσταση στη Γερμανία την περίοδο του Μεσοπολέμου. Το τέλος του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου, έφερε την ΟΔΓ, αντιμέτωπη με νέες επιβαρύνσεις. Η παραγωγική βάση και οι υποδομές της χώρας είχαν καταστραφεί και το κυριότερο στο συνολικό της χρέος περιλαμβανόταν ένα μέρος το οποίο σχετιζόταν με την ανεξάρτητη πλέον ΛΔΓ. Αντίθετα από την περίοδο του Μεσοπολέμου, αυτή τη φορά αναγνωριζόταν ότι η υπερχρέωση του νεοσύστατου κράτους θα αποτελούσε τροχο-

πέδη στην ανάπτυξή και τη σταθερότητά του σε μία στρατηγική περιοχή για τις ανάγκες του Ψυχρού Πολέμου, αλλά και θα δημιουργούσε κλίμα αβεβαιότητας ως προς μια εμπρόθετη μελλοντική αθέτησή του.

Για τους λόγους αυτούς συνήλθε στις 27 Φεβρουαρίου 1953 η Διάσκεψη του Λονδίνου. Η έκβασή της δεν ήταν προδιαγεγραμμένη, σύμφωνα με τον Dernburg της FED, «η τύχη του έμελλε να εξαρτηθεί από την ικανότητα των τωρινών και μελλοντικών κυβερνήσεων να στηρίξουν το πρόγραμμα αλλά και από θεμελιώδεις συνθήκες όπως η παγκόσμια ειρήνη και η παγκόσμια οικονομική ευημερία» (Dernburg, 1953).

Οι διαπραγματεύσεις ήταν πολύπλοκες, κυρίως λόγω του ότι έπρεπε να ρυθμιστούν χρέη προς διαφορετικές περιπτώσεις πιστωτών (κράτη και ιδιώτες) με αντιτιθέμενα μεταξύ τους συμφέροντα, χρέη που συσσωρεύτηκαν σε διαφορετικές περιόδους και από διαφορετικές αιτίες (από τις επανορθώσεις του Α' Παγκοσμίου Πολέμου στο Σχέδιο Μάρσαλ), αλλά και λόγω του ότι δεν είχε προσδιοριστεί ακόμα το νόμισμα στο οποίο θα γινόταν η αποτίμηση και η πληρωμή των χρεών.

Η κεντρική ιδέα πίσω από τη Διάσκεψη του Λονδίνου ήταν ότι η αποπληρωμή του χρέους δεν θα έπρεπε να υποθηκεύει τη βραχυχρόνια ευημερία του γερμανικού λαού και την αναπτυξιακή πορεία της χώρας. Η ΟΔΓ προσήλθε

στη Διάσκεψη με σκοπό να ρυθμίσει το χρέος της και να μπορέσει να ανακτήσει την αξιοπιστία και την πιστοληπτική ικανότητά της, έχοντας ταυτόχρονα επίγνωση του ότι διέθετε το διαπραγματευτικό πλεονέκτημα της αβεβαιότητας που επικρατούσε μέχρι τότε ως προς την αποπληρωμή του χρέους της. Κατά τον τότε γερμανό Καγκελάριο Κόνραντ Αντενάουερ, «το όποιο σχέδιο αποφασιζόταν θα έπρεπε να λάβει υπόψη ότι στόχος ήταν η εξομάλυνση των οικονομικών σχέσεων της ΟΔΓ με τις άλλες χώρες και να λάβει υπόψη τη γενική οικονομική κατάσταση της ΟΔΓ και κυρίως την αύξηση των υποχρεώσεών της και την πτώση της οικονομικής της ευημερίας» (Guinnane, 2004)

Φυσικά, στην τελική απόφαση της Διάσκεψης, καθοριστική σημασία πέραν της οικονομικής βιωσιμότητας και της διασφάλισης της θέσης των πιστωτών είχε συνολικά η διεθνής διάσταση του γερμανικού ζητήματος, με την ιδιαίτερη γεωστρατηγική θέση της ΟΔΓ στο περιβάλλον διαμόρφωσης του αντιμαχόμενων συνασπισμών, αλλά κυρίως την εμπεδωμένη από τη συσσωρευμένη εμπειρία των προηγούμενων δεκαετιών πεποίθηση, ότι η Ευρώπη δεν μπορεί να ευημερεί με μία ασθενή Γερμανία.

Με βάση τη συμφωνία, η Γερμανία θα αποπλήρωνε σημαντικό μέρος του προπολεμικού και μεταπολεμικού χρέους της κεντρικής κυβέρνησης και των δήμων με την εξαίρεση του μέρους εκείνου που

αντιστοιχούσε σε εδάφη που δεν ανήκαν πια στη Γερμανία (Άρθρο 25 της Συμφωνίας). Τα κύρια σημεία της τελικής απόφασης ήταν τα εξής:

A) Το συνολικό οφειλόμενο ποσό από γερμανικής πλευράς μειώθηκε κατά τουλάχιστον 50%. Η μείωση αυτή πραγματοποιήθηκε μέσω της διαγραφής μέρους της μεταπολεμικής οικονομικής βοήθειας (Σχέδιο Μάρσαλ), της μείωσης των επιτοκίων και της αποτίμησης του προπολεμικού χρέους σε δολάρια αντί του χρυσού (κάτι που οδήγησε σε απομείωση σχεδόν της τάξης του 40%)

B) Ο χρόνος ωρίμανσης των δανείων επιμηκύνθηκε μέχρι και 25 επιπλέον έτη

Γ) Η αποπληρωμή του χρέους συνδέθηκε με την ικανότητα της Γερμανίας να πραγματοποιεί εμπορικά πλεονάσματα (transfer problem)

Οι όροι που συμφωνήθηκαν επιχείρησαν να εξισορροπήσουν τα συμφέροντα τόσο της Γερμανίας όσο και των πιστωτών της, αποφεύγοντας μία αυστηρότητα που θα υπονόμει τις αναπτυξιακές προσπάθειες της Γερμανίας, αλλά ταυτόχρονα προνοώντας για την περίπτωση που η Γερμανία αντιμετώπιζε δυσκολίες ως προς την εκπλήρωση των υποχρεώσεών της. Η έκβαση της αποπληρωμής του γερμανικού χρέους με αυτό το σχέδιο, ήταν θετική, με τους υψηλούς ρυθμούς ανάπτυξης που ακολούθησαν να επιτρέπουν στη Γερμανία την επίτευξη των απαραίτητων εμπορικών πλεονασμάτων, χω-

ρίς να τίθεται σε κίνδυνο η σταθερότητα της οικονομικής και πολιτικής της ζωής.

Σαφέστατα, η Διάσκεψη του Λονδίνου συνιστά ένα προηγούμενο ρύθμισης και ελάφρυνσης του χρέους σε διεθνές επίπεδο και χρησιμοποιείται τόσο από ακαδημαϊκούς όσο και από ακτιβιστές για την αντιμετώπιση της υπερχρέωσης των χωρών του Νότου, ήδη από τη δεκαετία του '80 οπότε και εντοπίζεται η κορύφωση της λογικής της 'συναίνεσης της Ουάσιγκτον' στα προγράμματα δημοσιονομικής προσαρμογής του Δ.Ν.Τ. Σύμφωνα με τα επιχειρήματά τους, η υπερχρέωση των χωρών του Νότου και η αντιμετώπισή της μέσω της δημοσιονομικής προσαρμογής, μειώνει τις δυνατότητες εξυπηρέτησης του χρέους τους, λόγω της αβεβαιότητας, της υψηλής φορολογίας που μειώνει κρίσιμα μακροοικονομικά μεγέθη, όπως της αποταμίευσης και της επένδυσης τόσο από ποσοτικής άποψης όσο και από ποιοτικής, λόγω της μειωμένης επένδυσης σε κρίσιμους κοινωνικούς τομείς που είναι απαραίτητοι για τη μακροχρόνια οικονομική ευημερία (Krugman, 1988).

Ωστόσο, είναι γεγονός πως τα επιχειρήματα αυτά δεν φαίνεται να έχουν επηρεάσει τους διαμορφωτές των προγραμμάτων δημοσιονομικής προσαρμογής, οι οποίοι μόνο ελάχιστα έχουν τροποποιήσει τη συνταγή της δημοσιονομικής προσαρμογής στα χρόνια που ακολούθησαν τη «συναίνεση της Ουάσιγκτον», θεωρώντας πως η μεταβίβαση πόρων με τη μορφή οικονομικής βοήθειας είναι αρκετά μεγαλύτερη από αυτή που θα εξασφάλιζε μία

ελάφρυνση του χρέους (Bird, Milne, 2003), ενώ από την άλλη με τον τρόπο αυτό εξασφαλίζεται η παγκόσμια οικονομική σταθερότητα. Το αν θα μπορέσει να υπάρξει ένα ιστορικό αντίστοιχο της Διάσκεψης του Λονδίνου στο σήμερα σε ευρωπαϊκό τουλάχιστον επίπεδο, φαίνεται να εξαρτάται ακριβώς από τα στοιχεία εκείνα που την κατέστησαν εφικτή στο παρελθόν, δηλαδή τη διαμόρφωση της πεποίθησης ότι η Ευρώπη δεν μπορεί να ευημερήσει με ασθενείς κρίκους, όταν μάλιστα υπάρχει η ιστορική εμπειρία του ναζιστικού κινδύνου σε περιόδους κρίσεων.

ΠΗΓΕΣ:

Australian Government Publishing Service, 1997, Agreement on German External Debt, Australian Treaty Series 1954 No 17

Bird, Graham and Alistair Milne, 2003. "Debt Relief for Low Income Countries: Is it Effective and Efficient?" *The World Economy* 26(1):43-59.

Dernburg, H.J., 1953. "Some Basic Aspects of the German Debt Settlement." *Journal of Finance* 8(3):298-318.

Guinnane, Timothy, 2004. "Financial Vergangenheitsbewältigung: The 1953 London Debt Agreement", Center Discussion Paper No. 880

Krugman, P. 1988, "Financing vs Forgiving a Debt Overhang", *Journal of Development Economics*, 29, 253-68

Σ.Κ.

Από το Δεκέμβριο του 2011, το Ενημερωτικό Δελτίο του Ινστιτούτου Νίκος Πουλαντζάς φιλοξενεί την ενότητα *Ειδήσεις από την Ευρωπαϊκή Αριστερά*. Στην ενότητα αυτή περιλαμβάνονται νέα και ανακοινώσεις που αφορούν τη δραστηριότητα του Κόμματος Ευρωπαϊκής Αριστεράς (ΚΕΑ) και των κομμάτων-μελών της. Τα νέα (κατα)γράφει ο Γιάννης Μπουρνούς, μέλος της Εκτελεστικής Επιτροπής του ΚΕΑ.

ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ 2013

Ισπανία: Εντυπωσιακές διαδηλώσεις από την «Παλίρροια των Πολιτών»

Παρούσα στη Μαδρίτη η
Ευρωπαϊκή Αριστερά

Εκατοντάδες χιλιάδες πολίτες διαδήλωσαν στις 23 Φεβρουαρίου, σε 80 πόλεις της Ισπανίας, μετά από κάλεσμα της «Παλίρροιας των Πολιτών». Στη συλλογικότητα αυτή συμμετέχουν πάνω από 300 κοινωνικές και πολιτικές οργανώσεις, συμπεριλαμβανομένων του Ισπανικού Κομμουνιστικού Κόμματος, της Ενωμένης Αριστεράς, της Πράσινης Παλίρροιας της Εκπαίδευσης, της Λευκής Παλίρροιας της Υγείας, της Πλατφόρμας των Πληγέντων από Έξωση Λόγω Υποθηκών και του κινήματος 15M (Αγανακτισμένοι).

Την ίδια μέρα έγιναν ταυτόχρονες διαδηλώσεις σε 80 ισπανικές πόλεις ενάντια στις περικοπές και τη διαφθορά και υπέρ της διάσωσης των δημοσίων υπηρεσιών.

Αντιπροσωπεία του Κόμματος Ευρωπαϊκής Αριστεράς

(ΚΕΑ) πήρε μέρος στην εντυπωσιακή αντικυβερνητική διαδήλωση της Μαδρίτης, με επικεφαλής την αντιπρόεδρό του, Ευρωβουλευτή, Μαρίζα Ματίας. Στην αντιπροσωπεία συμμετείχαν ακόμη εκπρόσωποι από το Μέτωπο της Αριστεράς, το Γαλλικό Κομμουνιστικό Κόμμα και το Κόμμα της Αριστεράς από τη Γαλλία, τον Συνασπισμό και την ΑΚΟΑ από την Ελλάδα, το Die Linke της Γερμανίας, το Μπλοκ της Αριστεράς από την Πορτογαλία και την Αριστερή Συμμαχία Φινλανδίας.

Το Ισπανικό Κομμουνιστικό Κόμμα και η Ενωμένη Αριστερά στηρίζουν τις κινητοποιήσεις και καταγγέλλουν την πολιτική των περικοπών και τη δικτατορία των αγορών, που επιβάλλεται στην Ευρώπη και αποδομεί πλήρως το κοινωνικό κράτος.

Η ημερομηνία της διαδήλωσης (23η Φεβρουαρίου) δεν επιλέχθηκε τυχαία, αφού συμπίπτει με την αποτυχημένη απόπειρα πραξικοπήματος της 23ης Φεβρουαρίου 1981. Οι διοργανωτές των διαδηλώσεων θέλησαν με αυτή τη συμβολική κίνηση να δηλώσουν την αντίθεσή τους στην επιβολή ενός νέου «πραξικοπήματος» από τις χρηματοπιστωτικές αγορές, που αποτελεί την πηγή της πολιτικής της λιτότητας. Ένα από τα

χαρακτηριστικότερα συνθήματα της διαδήλωσης στη Μαδρίτη ήταν το «Δεν είναι η διαφθορά. Είναι ο καπιταλισμός».

Άλλο ένα σημείο αιχμής που ανέδειξαν οι διαδηλωτές στη Μαδρίτη ήταν η άρνηση πληρωμής του χρέους, που εκφράστηκε μέσα από το σύνθημα «Δεν χρωστάμε-Δεν πληρώνουμε» όταν η διαδήλωση πέρασε έξω από τα κεντρικά γραφεία της Τράπεζας της Ισπανίας.

Οι διοργανωτές των διαδηλώσεων χαρακτήρισαν αυτές τις πανεθνικές κινητοποιήσεις ως απλώς ένα σημείο εκκίνησης και τόνισαν ότι στόχος τους είναι ξεκάθαρος και δεν αφορά απλώς την ανατροπή της παρούσας κυβέρνησης, αλλά τη συνολική ανατροπή του τρόπου διακυβέρνησης της χώρας.

Στήριξη της γενικής απεργίας στην Ελλάδα (20/02) από την Ευρωπαϊκή Αριστερά

Την παραμονή της γενικής απεργίας στην Ελλάδα το Κόμμα Ευρωπαϊκής Αριστεράς εξέδωσε την ακόλουθη ανακοίνωση στήριξης της απεργίας και του ελληνικού κινήματος αντίστασης γενικότερα:

Σε μια περίοδο που η ελληνική «τρίκα εσωτερικού» επιλέγει να κλιμακώσει την καταστολή και στοχοποιεί όλες τις κοινωνικές και πολιτικές ομάδες που αντιστέκονται στην καταστροφική μνημονιακή στρατηγική της ακραίας λιτότητας, τα ελληνικά συνδικάτα καλούν σε νέα Γενική Απεργία την Τετάρτη, 20 Φεβρουαρίου. Το ΚΕΑ στηρίζει πλήρως τη Γενική Απεργία στην Ελλάδα και καλεί κάθε εργαζόμενο, άνεργο, περιθωριοποιημένο και καταπιεζόμενο πολίτη να μετατρέψει την 20ή Φεβρουαρίου σε μια μέρα που θα σημάνει την ξεκάθαρη απόρριψη από τον ελληνικό λαό του τροϊκανού κυβερνητικού συνασπισμού, των Μνημονίων της καταστροφής και των προγραμμάτων ακραίας λιτότητας, που έχουν οδηγήσει στην έκρηξη της ανεργίας, τον τερματισμό των συλλογικών συμβάσεων και των συλλογικών διαπραγματεύσεων, και το μετασχηματισμό της κρίσης σε ανθρωπιστική καταστροφή με εκατομμύρια θύματα.

Οι δυναμικές κινητοποιήσεις

μπορούν να κάμψουν την εύθραυστη πλειοψηφία στο κοινοβούλιο και να οδηγήσουν στην πολιτική αλλαγή.

Ας σημάνει η 20ή Φεβρουαρίου την μαζική επιστροφή του ελληνικού κινήματος αντίστασης στο προσκήνιο της κοινωνικής και πολιτικής αντιπαράθεσης με τις δυνάμεις του κεφαλαίου.

Ας γίνει η 20ή Φεβρουαρίου άλλο ένα σημαντικό βήμα στον αγώνα για μια αποφασιστική πολιτική αλλαγή στην Ελλάδα και την Ευρώπη!

Πορτογαλία: Τα κινήματα αντίστασης ανεβάζουν το θερμόμετρο

Ο Φεβρουάριος χαρακτηρίστηκε από τον πολλαπλασιασμό των δράσεων ενάντια στη δεξιά μνημονιακή κυβέρνηση του Πάσος Κοέλιο. Δράση που στην πλειονότητά τους διοργανώθηκαν από μέλη του κινήματος «Que se lixe a troika». Το κίνημα ξεκίνησε από κοινή έκκληση που συνυπέγραψαν 120 προσωπικότητες και διακίνησαν μέσω των κοινωνικών δικτύων και εξελίχθηκε σε «ομπρέλα» δεκάδων κοινωνικών και πολιτικών οργανώσεων, που στις 2 Μαρτίου διοργανώνουν σε όλη την Πορτογαλία διαδηλώσεις κατά της τρούικας και της κυβέρνησης του μνημονίου.

Την Παρασκευή 15 Φεβρουαρίου, σαράντα μέλη του κινήματος εισήλθαν ως

θεατές με άδεια εισόδου στα θεωρεία του πορτογαλικού κοινοβουλίου και διέκοψαν την ομιλία του Πρωθυπουργού τραγουδώντας συμβολικά το τραγούδι «Grandola Vila Morena», που στις 25 Απριλίου 1974 μεταδόθηκε από το ραδιόφωνο αποτελώντας το «σύνθημα» για την έναρξη της «Επανάστασης των Γαρυφάλων».

Ο δεύτερος ακτιβισμός έγινε στις 18 Φεβρουαρίου, όταν το think tank Thinkers Club προσκάλεσε σε δημόσια εκδήλωσή του τον Μιγκέλ Ρέλβας, υπουργό Κοινοβουλευτικών Θεμάτων και επί της ουσίας «συντονιστή» της κυβέρνησης του Πάσος Κοέλιο. Ομάδα ακτιβιστών διέκοψε την ομιλία του Ρέλβας τραγουδώντας και πάλι το «Grandola Vila Morena».

Η τρίτη συμβολική δράση έγινε την επόμενη μέρα, στις 19 Φεβρουαρίου, όταν και πάλι ο Μιγκέλ Ρέλβας επισκέφθηκε το Πανεπιστημιακό Ίδρυμα της Λισαβόνας και επιχείρησε να μιλήσει σε συνέδριο που διοργάνωνε ο ιδιωτικός τηλεοπτικός σταθμός TVI. Ο Ρέλβας διακόπηκε από 100 φοιτητές/τριες και αναγκάστηκε να εγκαταλείψει την αίθουσα. Κατά την αποχώρησή του, μάλιστα, οι άνδρες της προσωπικής του ασφάλειας επιτέθηκαν σε δημοσιογράφους που προσπαθούσαν να του αποσπάσουν κάποια δήλωση για το γεγονός.

Οι διαδηλώσεις της 2ας Μαρτίου, που θα διεξαχθούν ταυτόχρονα σε 29 πορτογαλικές πόλεις, αναμένεται να είναι ιδιαίτερα μαζικές και να εντείνουν την κοινωνική πίεση ενάντια στον δικομματικό κυβερνητικό

συνασπισμό, που εδώ και καιρό αντιμετωπίζει σοβαρά προβλήματα εσωτερικής συνοχής. Οι δύο κεντρικές σελίδες του κινήματος «Que se fache a troika» στο Facebook αριθμούν ήδη 23.000 μέλη η καθεμία. Παράλληλα, Πορτογάλοι πολίτες της διασποράς προγραμματίζουν διαδηλώσεις και εκτός συνόρων (Βαρκελώνη, Λονδίνο, Παρίσι, Μαδρίτη, Βοστώνη και αλλού).

Βίντεο από τη διακοπή της ομιλίας του Ρέλβας στο Πανεπιστήμιο της Λισαβόνας: https://www.youtube.com/watch?feature=player_embedded&v=KtW1yGr9G2A
<http://www.tvi24.iol.pt/fotos/politica/1/300937>

Βερολίνο: Η γερμανική Αριστερά και το γαλλικό Μέτωπο της Αριστεράς θέτουν τις γαλλογερμανικές σχέσεις σε νέα βάση

Στις 22 Ιανουαρίου 2013 η Γαλλία και η Γερμανία γιόρτασαν τα 50 χρόνια από την υπογραφή της Συνθήκης των Ηλυσίων, με την οποία επισφραγίστηκε η συνεργασία των δύο χωρών μετά την ήττα του ναζισμού. Ο εορτασμός σφραγίστηκε από μια κοινή σύνοδο στο γερμανικό ομοσπονδιακό κοινοβούλιο, στην οποία πήραν μέρος ο γάλλος πρόεδρος και η γερμανίδα καγκελάρια.

Με την ευκαιρία της πανηγυρικής αυτής συνόδου στο Βερολίνο, η οποία διόλου ασχολήθηκε με τη δραματική επιδείνωση της κρίσης στην Ευρώπη, οι κοινοβουλευτικές ομάδες της γερμανικής Αριστεράς (Die Linke) και του γαλλικού Μετώπου της Αριστεράς (Front de Gauche) έκαναν μια σημαντική πολιτική παρέμβαση, προετοιμάζοντας δύο κοινές δηλώσεις, σειρά διμερών συναντήσεων και μια δημόσια εκδήλωση παράλληλα με την έναρξη της επίσημης τελετής.

Η συνεργασία μεταξύ των δύο κομμάτων έχει ενισχυθεί αποφασιστικά τα τελευταία χρόνια. Μετά από σειρά διμερών επαφών, το Δεκέμβριο του 2011 τα δύο κόμματα της Ευρωπαϊκής Αριστεράς παρουσίασαν κοινή πρόταση ψηφίσματος στη γαλλική εθνοσυνέλευση και

Περισσότερα:

Βίντεο από την παρέμβαση στην ομιλία του πρωθυπουργού στο κοινοβούλιο:

<https://www.youtube.com/watch?v=M53-cxC8B1E>

Βίντεο από την παρέμβαση κατά την ομιλία του Μιγκέλ Ρέλβας στο Thinkers Club: <http://www.tvi24.iol.pt/503/politica/miguel-relvas-grandola-vila-morena-tvi24/1421246-4072.html>

το γερμανικό ομοσπονδιακό κοινοβούλιο για την υιοθέτηση κοινωνικών μέτρων και πολιτικών υπέρβασης της κρίσης.

Την 21η Ιανουαρίου 2013 το Μέτωπο της Αριστεράς και η γερμανική Αριστερά εξέδωσαν κοινή ανακοίνωση στην οποία εξέφρασαν την κοινή τους προσήλωση στην επίτευξη μιας νέας, συλλογικής γαλλο-γερμανικής συνεργασίας, βασισμένης στις αξίες της Αριστεράς για μια ειρηνική και αλληλέγγυα σχέση μεταξύ των δύο λαών.

Το Μέτωπο της Αριστεράς και η γερμανική Αριστερά κατέληξαν σε ένα κοινό πρόγραμμα συνεργασίας, με στόχο την ανάπτυξη της πολιτικής αλληλεγγύης ενάντια στις πολιτικές λιτότητας και τον αυταρχισμό που τις συνοδεύει. Η επόμενη συνάντηση των δύο κομμάτων θα γίνει στο Παρίσι, όπου οι βουλευτές της γερμανικής Αριστεράς θα παρουσιάσουν τις κοινωνικές επιπτώσεις των νόμων Χάρτς 4 για τους Γερμανούς εργαζόμενους. Η μελέτη αυτή θα ενισχύσει την κοινοβουλευτική και κινηματική παρέμβαση του Μετώπου της Αριστεράς ενάντια στη Συμφωνία Απασχόλησης-Ανταγωνιστικότητας που προωθείται στη Γαλλία.

Η συνάντηση της 21ης Ιανουαρίου ολοκληρώθηκε με μια δημόσια εκδήλωση στην Αίθουσα Καρλ Λίμπκνεχτ, με ομιλητές τον *Μπέρντ Ρίξινγκερ*, συμπρόεδρο της γερμανικής Αριστεράς και τον *Πιέρ Λοράν*, εθνικό γραμματέα του Γαλλικού Κομμουνιστικού Κόμματος και πρόεδρο του Κόμματος Ευρωπαϊκής Αριστεράς.

Βουλγαρία: Οι πρωτοφανείς λαϊκές κινητοποιήσεις οδήγησαν σε παραίτηση την κυβέρνηση Μπορίσοφ.

Οι μαζικές διαδηλώσεις στη Βουλγαρία ξεκίνησαν στις 5 Φεβρουαρίου από το Μπλαγκόεβγκραντ και εξαπλώθηκαν ραγδαία σε ολόκληρη τη χώρα. Οι διαδηλωτές στρέφονται ενάντια στα μονοπώλια στο χώρο της ενέργειας και την επιβολή πρωτοφανών αυξήσεων στα τιμολόγια του ηλεκτρικού ρεύματος από τις ιδιωτικές εταιρείες που το παρέχουν. Οι διαδηλωτές έχουν διαμορφώσει τις παρακάτω βασικές διεκδικήσεις:

Ενεργειακός τομέας:

1. Εθνικοποίηση των εταιρειών ηλεκτρικής ενέργειας
2. Κατάργηση των μεσαζόντων και ανάληψη όλων των υπηρεσιών ενέργειας από την Εθνική Επιχείρηση Ηλεκτρισμού.
3. Άρση όλων των συμβολαίων στον ενεργειακό τομέα και καταλογισμός ευθυνών σε όσους τα υπέγραψαν.
4. Διανομή του παραγόμενου ηλεκτρικού ρεύματος μόνο στην εγχώρια αγορά, για τις ανάγκες των πολιτών και της κοινωνίας.
5. Κατάργηση της υποχρέωσης της Εθνικής Επιχείρησης Ηλεκτρισμού για την αγορά του ηλεκτρικού ρεύματος.

Θ έ ρ μ α ν σ η :

1. Ατομικά συμβόλαια με τις εταιρείες θέρμανσης με δικαίωμα τερματισμού των συμβολαίων με προειδοποίηση ενός μήνα από τον καταναλωτή.

2. Καταπολέμηση της απάτης στις μετρήσεις της κατανάλωσης.

Στις 10 Φεβρουαρίου, στις 01.30 π.μ., δύο αυτοκίνητα της ιδιωτικής εταιρείας ενέργειας EVN στο Πλόβντιβ πυρπολήθηκαν μπροστά στα γραφεία της. Την ίδια μέρα, χιλιάδες πολίτες κινητοποιήθηκαν μέσω του Facebook και ξεκίνησαν διαδηλώσεις σε όλη τη χώρα (*Σόφια, Πλόβντιβ, Βάρνα, Ρούσε, Γιάμπολ, Γκότσε Ντέλτσεφ, Μπουργκάς, Βέλικο Τάρνοβο, Μπέλενε, Μοντάνα, Ντόμπριτς, Καρτζαλί κ.α.*). Εκατοντάδες διαδηλωτές έκαψαν στους δρόμους τους λογαριασμούς ηλεκτρικού ρεύματος.

Στις 17 Φεβρουαρίου οι διαδηλώσεις εξαπλώθηκαν σε 35 πόλεις και οι διαδηλωτές ξεπέρασαν τις 100.000.

Σε πολλές πόλεις οι διαδηλώσεις μετεξελίχθηκαν σε μαζικές δράσεις κοινωνικής ανυπακοής. Οι διαδηλωτές μπλόκαραν κεντρικές οδικές αρτηρίες. Μερικοί από αυτούς πέταξαν πέτρες, αυγά, ντομάτες και πατάτες εναντίον περιπολικών, καθώς και εναντίον των γραφείων των ιδιωτικών εταιρειών ηλεκτρικής ενέργειας, του Υπουργείου Οικονομικών και του κοινοβουλίου.

Σε μια προσπάθεια να κατευθάσει τους διαδηλωτές, ο πρωθυπουργός *Μπορίσοφ*

υποσχέθηκε να ανακαλέσει την άδεια της ιδιωτικής εταιρείας CEZ, να επιβάλει πρόστιμα στις τρεις ιδιωτικές εταιρείες διανομής ενέργειας και να μειώσει το κόστος του ηλεκτρικού ρεύματος κατά 8% από την 1η Μαρτίου. Παρ' όλα αυτά, οι διαδηλώσεις δεν σταμάτησαν.

Οι διαδηλώσεις της 19ης Φεβρουαρίου οδήγησαν σε συγκρούσεις μεταξύ της αστυνομίας και των διαδηλωτών. 25 πολίτες τραυματίστηκαν και μεταφέρθηκαν σε νοσοκομεία, ενώ 9 από αυτούς, μεταξύ τους και ηλικιωμένοι, βρίσκονται σε κρίσιμη κατάσταση.

Ο *Μπορίσοφ* αντέδρασε αποπέμποντας τον υπουργό Οικονομικών *Σιμεόν Τζάνκοφ*. Στις 20 Φεβρουαρίου ανακοίνωσε αιφνιδιαστικά ότι η κυβέρνησή του παραιτείται. Την επόμενη μέρα (21/2) το βουλγαρικό κοινοβούλιο ψήφισε υπέρ της παραίτησης της κυβέρνησης. Οι πρόωρες εκλογές θα διεξαχθούν στις αρχές Μαΐου.

Οι διαδηλώσεις ξεκίνησαν ενάντια στις υψηλές τιμές του ηλεκτρικού ρεύματος, αλλά σταδιακά εξελίχθηκαν σε αντικυβερνητικό κίνημα, εκφράζοντας την αγανάκτηση και την αντίσταση του βουλγαρικού λαού –του φτωχότερου λαού στην Ευρωπαϊκή Ένωση– ενάντια στην πολιτική λιτότητας. Η πολιτική λιτότητας της δεξιάς κυβέρνησης του κόμματος GERB εφαρμόστηκε σε πλήρη σύμπλευση με τη στρατηγική λιτότητας της ΕΕ. Και παρότι η Βουλγαρία θεωρείται «υποδειγματικό τέκνο» της Ευρώπης, ο λαός εξαθλιώνεται. Ο κατώτατος μισθός στη

Βουλγαρία είναι 159 ευρώ, ο μέσος μισθός ανέρχεται σε 450 ευρώ, η κατώτατη σύνταξη είναι 74 ευρώ και το επίδομα εγκυμοσύνης και μητρότητας περιορίζεται σε μόλις 123 ευρώ.

Ένα σημαντικό πολιτικό πρόβλημα που προκύπτει από τις διαδηλώσεις είναι ο κίνδυνος διεύρυνσης της επιρροής των ακροδεξιών κομμάτων Ατάκα, BNS και VMRO, τα οποία προσπαθούν να χρησιμοποιήσουν τις διαδηλώσεις για τους δικούς τους πολιτικούς στόχους και να τους δώσουν εθνικιστικό χαρακτήρα, με το Ατάκα να διεκδικεί την επανεκλογή του στο κοινοβούλιο, μετά από μια μακρά περίοδο απαξίωσης που το είχε οδηγήσει σε δημοσκοπική απώλεια των 3/4 των δυνάμεών του (είχε 9,4% στις εκλογές του 2009 και στη συνέχεια κατρακύλησε σταδιακά στο 2% σε όλες τις δημοσκοπήσεις πριν τις διαδηλώσεις). Η απογοήτευση των πολιτών από την πολιτική των κυβερνήσεων παλαιότερα σοσιαλδημοκρατών του Βουλγαρικού Σοσιαλιστικού Κόμματος και τη διαχείριση της απερχόμενης κεντροδεξιάς κυβέρνησης του GERB, μπορεί να οδηγήσει μερίδα του εκλογικού σώματος σε ψήφο διαμαρτυρίας προς τα κόμματα της ακροδεξιάς.

Το κόμμα Βουλγαρική Αριστερά, που ιδρύθηκε μόλις το 2010 και είναι μέλος του ΚΕΑ, στηρίζει με όλες του τις (μικρές) δυνάμεις τις κινητοποιήσεις και προσπαθεί να αποτρέψει τον κίνδυνο επιστροφής της ακροδεξιάς στο κοινοβούλιο. Εν όψει των πρόωρων εκλογών του Μαΐου, επιχειρεί να συσπειρώσει όσο το δυνατόν περισσότερες δυνάμεις

της πολυδιασπασμένης βουλγαρικής Αριστεράς σε ένα κοινό πολιτικό και εκλογικό μέτωπο.

Η τελευταία δημοσκόπηση 15/2 (το εκλογικό όριο εισόδου στο κοινοβούλιο είναι 4%):

GERB (κεντροδεξιό κόμμα): 19,3%

Συνασπισμός για τη Βουλγαρία (Βουλγαρικό Σοσιαλιστικό Κόμμα & σύμμαχοι): 22,5%

Κίνημα για τα Δικαιώματα & τις Ελευθερίες (φιλελεύθερο κόμμα της τουρκικής μειονότητας): 6,8%

Βουλγαρία για τους Πολίτες: 5,9%

Ατάκα (ακροδεξιά): 3,6%

Ένωση Δημοκρατικών Δυνάμεων (χριστιανοδημοκράτες): 1,6%

Δημοκράτες για Ισχυρή Βουλγαρία (κεντροδεξιά): 1,4%

Προϋπολογισμός της Ε.Ε. (2014-2020): Ένα ακόμη βήμα προς τη λάθος κατεύθυνση

Με τον παραπάνω τίτλο κυκλοφόρησε στις 18/2 η ανακοίνωση του Κόμματος Ευρωπαϊκής Αριστεράς για τον προϋπολογισμό λιτότητας που συμφωνήθηκε στην τελευταία Σύνοδο Κορυφής και θα κατατεθεί προς έγκριση στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. Η ανακοίνωση αναφέρει:

Η έγκριση πριν δύο εβδομάδες του προϋπολογισμού της ΕΕ για την περίοδο 2014-2020 από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, αποτελεί ξεκάθαρη υποχώρηση και κινείται προς την αντίθετη κατεύθυνση από αυτή που απαιτείται ώστε οι ευρωπαϊκές κοινωνίες να σωθούν από την κρίση.

Με ανώτατο όριο τα 960 δισ. ευρώ, λιγότερο δηλαδή από το 1% του ευρωπαϊκού ΑΕΠ, και με 33 δισ. λιγότερα από την προηγούμενη περίοδο, είναι η πρώτη φορά που γίνεται περικοπή στον Ευρωπαϊκό Στρατηγικό Προϋπολογισμό.

Γίνονται περικοπές 24% στην αναπτυξιακή πολιτική, 4% στην πολιτική συνοχής, 4% στην Κοινή Αγροτική Πολιτική και 20% στην πολιτική συνεργασίας. Τα κονδύλια για το ζήτημα της νεανικής ανεργίας περιορίζονται στα 6 δισ. ευρώ για χώρες όπου η ανεργία των νέων ξεπερνά το 25%.

Οι χειρότεροι στόχοι του Ηνωμένου Βασιλείου του Ντέιβιντ Κάμερον, καθώς

και της Γερμανίας της Άνγκελα Μέρκελ, δύο συντηρητικών, εμπνεόμενων από τον νεοφιλελεύθερο φονταμενταλισμό, έκαναν τον εγλωισμό να επικρατήσει.

Αυτό που χρειάζονται επειγόντως οι ευρωπαϊκές κοινωνίες είναι ένα ριζικά διαφορετικό οικονομικό μοντέλο, που θα βασίζεται στη δημιουργία θέσεων εργασίας και την ικανοποίηση των τεράστιων κοινωνικών αναγκών. Οι βουλευτές του ευρωπαϊκού κοινοβουλίου πρέπει να απορρίψουν αυτόν τον προϋπολογισμό λιτότητας.

Ιταλικές εκλογές: Όχι στη λιτότητα είπαν οι Ιταλοί. Πρωταγωνιστής των εκλογών το «Κίνημα 5 Αστέρων». Ήττα για την ιταλική ριζοσπαστική Αριστερά.

Τα αποτελέσματα των πρόωρων ιταλικών εκλογών στις 24-25 Φεβρουαρίου ανοίγουν εκ νέου τη συζήτηση για την πορεία και την εφαρμογή της κυρίαρχης, νεοφιλελεύθερης ευρωπαϊκής πολιτικής. Η νίκη του Δημοκρατικού Κόμματος και των συμμάχων του στο Κοινοβούλιο συνοδεύτηκε από την ήττα της Κεντροαριστεράς από τον Μπερλουσκόνι στη Γερουσία και την εντυπωσιακή ανάδειξη του Κινήματος 5 Αστέρων του κωμικού ηθοποιού Μπέπε Γκρίλο σε ρυθμιστική δύναμη στο ιταλικό πολιτικό σκηνικό.

Τη στιγμή που γράφεται αυτό το σημείωμα, ο σχηματισμός νέας κυβέρνησης είναι αβέβαιος και όλα τα σενάρια είναι ανοιχτά. Αυτό που, όμως, έχει ήδη καταγραφεί είναι ότι η πλειοψηφία των Ιταλών πολιτών απέρριψε την πολιτική λιτότητας και την ευλαβική προσκόλληση της Ιταλίας στην κυρίαρχη πολιτική στρατηγική της ηγεσίας της Ε.Ε. Η λίστα Μόντι καταβαραθρώθηκε σε σχέση με τις αρχικές προβλέψεις, που ήθελαν τον τεχνοκράτη απερχόμενο πρωθυπουργό και προνομιακό σύμμαχο των αγορών να αναδεικνύεται σε ρυθμιστικό παράγοντα για το σχηματισμό της νέας κυβέρνησης.

Αντ' αυτού, αλλά και αντί του διπλού Μπερσάνι-Μπερλουσκόνι, μια μεγάλη μερίδα Ιταλών επέλεξε να διοχετεύσουν την ψήφο διαμαρτυρίας τους προς το Κίνημα 5 Αστέρων, που προσέκλυσε το 1/4 του εκλογικού σώματος στη βάση μιας «αντιπολιτικής» αλλά και φιλολαϊκής προεκλογικής ατζέντας, που έθετε με ιδιαίτερη έμφαση ζητήματα δημόσιας υγείας-παιδείας, δημοκρατίας και καταπολέμησης της διαφθοράς.

Το «φαινόμενο Γκρίλο» είναι καρπός τόσο της αγανάκτησης που φέρνει η νεοφιλελεύθερη στρατηγική λιτότητας όσο και της χρονίζουσας κρίσης πολιτικής αντιπροσώπευσης στην Ιταλία. Ελλείψει μαζικού λαϊκού κινήματος αντίστασης, ο Γκρίλο καρπώθηκε (και με τη βοήθεια μερίδας των ιταλικών ΜΜΕ) την κοινωνική διαμαρτυρία, σε μια συγκυρία που η ριζοσπαστική

Αριστερά δεν έχει κατορθώσει ακόμη να βρει το βηματισμό της, πέντε χρόνια μετά την πτώση της κεντροαριστερής κυβέρνησης Πρόντι, την οποία στήριξε, αλλά και τέσσερα χρόνια μετά την οδυνηρή διάσπαση της Κομμουνιστικής Επανάδρουσης, που οδήγησε στη διχοτόμηση του κόμματος και τη δημιουργία του κόμματος Αριστερά, Οικολογία, Ελευθερία του Νίκι Βέντολα, που συμμετείχε σε κοινά ψηφοδέλτια με τον Μπερσάνι.

Παρά τις αρχικές ενθαρρυντικές δημοσκοπήσεις (4%-5%), ο συνασπισμός Επανάσταση των Πολιτών, με επικεφαλής τον πολέμιο της μαφίας, πρώην δικαστή Ινγκρόια, που στήριξαν η Κομμουνιστική Επανάδρουση, το Κόμμα Ιταλών Κομμουνιστών, οι Ιταλοί Πράσινοι, το κόμμα Ιταλία των Αξιών του Ντι Πιέτρο και το Πορτοκαλί Κίνημα του Δημάρχου της Νάπολης, Ντε Μαγκίστρις, περιορίστηκε μόλις στο 2,2% (με όριο εισόδου στη Βουλή το 4%) και έτσι 765.172 Ιταλοί πολίτες έμειναν χωρίς εκπροσώπηση στη νέα Βουλή.

Ο εθνικός γραμματέας της Κομμουνιστικής Επανάδρουσης, Πάολο Φερέρο, κατέγραψε λίγες ώρες μετά την ανακοίνωση των επίσημων αποτελεσμάτων κάποιες πρώτες σκέψεις:

Μεγάλη είναι η απογοήτευση και η αποθάρρυνση. Γι' αυτό θέλω να πω ένα μεγάλο «ευχαριστώ» στους συντρόφους και τις συντρόφισσες για τη δουλειά που έκαναν και να μοιραστώ μερικές πρώτες σκέψεις εν θερμώ. Τα στοιχεία έχουν φτάσει και είναι σαφή: Χάσαμε. Η Επανάσταση των Πολιτών έχει συνθλιβεί μεταξύ της ψήφου

διαμαρτυρίας στον Γκρίλο και της «χρήσιμης ψήφου» στον Μπερσάνι.

Τα αποτελέσματα χαρακτηρίζονται από τη μεγάλη επιτυχία του Γκρίλο, που αντιπροσωπεύει τη δυσανεξία των μαζών για τις οικονομικές πολιτικές και το πολιτικό σύστημα. Αυτό είναι που προκύπτει από τα στοιχεία των εκλογών: Μια χώρα που δεν συμμερίζεται τις νεοφιλελεύθερες πολιτικές και δεν αναγνωρίζει το πολιτικό σύστημα, αλλά δεν αποκτά καμία εναλλακτική λύση. Ταυτόχρονα, ένα κοινοβούλιο στο οποίο καμία από τις πλευρές που εκπροσωπούνται δεν έχει την πλειοψηφία.

Αυτό μάς δίνει η ψηφοφορία, και δεν αποτελεί μια επανάσταση, ούτε αδιέξοδο, αλλά μια οργανική κρίση, στην οποία το σύστημα δεν είναι πλέον σε θέση να δώσει μια απάντηση μέσα από τους κανόνες του. Για να περιγράψω την κατάσταση στην Ιταλία, έχω μιλήσει επανειλημμένα για μια «Βαϊμάρη σε αργή κίνηση» και τώρα καταλήξαμε πλήρως σε αυτήν.

Το συγκεκριμένο αποτέλεσμα των εκλογών ως εκ τούτου δεν είναι η επανάσταση, αλλά η κατάρρευση του συστήματος, για το οποίο ακόμη και η νέα προσφυγή στις κάλπες δεν είναι τόσο απλή, αφού ενέχει τον κίνδυνο της αναπαραγωγής του αδιεξόδου.

Ταυτόχρονα θεωρώ ότι είναι δύσκολο να υπάρξει ένας μεγάλος συνασπισμός, αφού στην προεκλογική εκστρατεία πολώθηκε έντονα η κατάσταση.

Στο πλαίσιο αυτό, το πιο πιθανό και πιο επικίνδυνο είναι ότι οι δυνάμεις της εξουσίας ανοίγουν μια πολιτική μάχη για να κερδίσουν μια κυβερνητική θητεία, στην οποία θα προωθήσουν θεσμικές μεταρρυθμίσεις, προκειμένου να επιλυθεί το ζήτημα μέσω μιας αυταρχικής απλοποίησης του ζητήματος της διακυβέρνησης. Φοβάμαι ότι αυτό θα προωθηθεί σε μεγάλο βαθμό μέσα από την πρόταση του προεδροκεντρισμού. Η σταθεροποίηση που δεν μπορεί να διασφαλιστεί διά της πολιτικής οδού, μπορεί να επιδιωχθεί μέσω της θεσμικής οδού, ανοίγοντας το δρόμο για την συρρίκνωση του δημοκρατικού πλαισίου.

Το έργο μας σε αυτή την κατάσταση είναι να αναδιαμορφώσουμε την πρότασή μας, μέσω μιας διαδικασίας λαϊκής συμμετοχής, για τη μορφή και το περιεχόμενο της λαϊκής κυριαρχίας εκτός του πλαισίου των νεοφιλελεύθερων πολιτικών.

Περισσότερα:

- Τα τελικά αποτελέσματα για τη Βουλή: <http://elezioni.interno.it/camera/scrutini/20130224/C000000000.htm>

- Τα τελικά αποτελέσματα για τη Γερουσία: <http://elezioni.interno.it/senato/scrutini/20130224/S000000000.htm>

Για να μαθαίνετε τα νέα του Ινστιτούτου
Νίκος Πουλαντζάς εγγραφείτε στο μηνιαίο
ενημερωτικό δελτίο στέλνοντας μήνυμα στην
ηλεκτρονική διεύθυνση :

info@poulantzas.gr